

Vlaams
Parlement

vergadering **C214**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 26 april 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de vrijstellingen voor godsdienst en zedenleer op school – 1522 (2017-2018)	4
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over mogelijke beleidsmaatregelen om te komen tot een asbestvrije schoolinfrastructuur – 1555 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de asbestvervuiling in schoolgebouwen – 1739 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitkomst van het overleg met de koepels inzake asbestsanering in scholen – 1755 (2017-2018)	7
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hbo5- (hoger beroepsonderwijs 5) en bacheloropleiding Verpleegkunde – 1567 (2017-2018)	16
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de oprichting van een neutraal en onafhankelijk meldpunt in het onderwijs – 1614 (2017-2018)	22
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de toenemende laaggeletterdheid bij Vlaamse leerlingen – 1692 (2017-2018)	28
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de beschikbaarheid van leermiddelen voor de opleiding Tolk Vlaamse Gebarentaal – 1597 (2017-2018)	35
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de problematische afwezigheid van leerlingen – 1649 (2017-2018)	38
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het rapport van het Europees Comité voor Sociale Rechten inzake inclusief onderwijs – 1664 (2017-2018)	40
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de gevolgen van het M-decreet op de regeling bij zwangerschapsverlof – 1677 (2017-2018)	45

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over onderwijs voor hoogbegaafden
– 1693 (2017-2018)

49

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de vrijstellingen voor godsdienst en zedenleer op school – 1522 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Mijn vraag betreft de vrijstellingen voor godsdienst en zedenleer op school. De Grondwet bepaalt dat alle leerlingen die leerplichtig zijn, recht hebben op morele of religieuze opvoeding. In scholen van het gemeenschaps- of officieel gesubsidieerd onderwijs krijgen leerlingen levensbeschouwelijk onderricht in de niet-confessionele zedenleer of in een van de zes erkende godsdiensten. Dit land kent zes erkende godsdiensten: de katholieke, de protestantse, de anglicaanse, de orthodoxe, de joodse en de islamitische. In scholen van het vrij gesubsidieerd onderwijs kiest de inrichtende macht zelf het levensbeschouwelijk onderricht, afhankelijk van het pedagogisch project. Door gaans is de keuze beperkt tot één godsdienst of zedenleer. Wie zich niet kan vinden in de voorgestelde opties, kan een vrijstelling vragen.

We hebben het over dit thema al eerder gehad. Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 275 van 7 februari 2018 blijkt een opvallende stijging van het aantal leerlingen met een vrijstelling voor godsdienst of zedenleer. Het aantal gaat van 1234 naar 1419. Dat betekent een stijging van 15 procent. U geeft zelf aan dat die stijging waarschijnlijk te wijten is aan de administratieve vereenvoudiging die u hebt doorgevoerd, waardoor een vrijstelling niet meer via een apart formulier moet worden aangevraagd. Uiteraard zijn we tevreden dat scholen niet meer opgezadeld zitten met deze planlast en dat het eenvoudiger kan lopen. Ik heb toch nog een bepaalde bezorgdheid naar aanleiding van die vrijstellingen.

Minister, welke initiatieven hebt u ondertussen genomen om te laten onderzoeken of een school in geval van een vrijstelling een zinvol alternatief aanbod kan doen? In het kader van de nieuwe eindtermen hebben we ervoor gezorgd dat er nauwer kan worden toegezien op de lesinhoud van de godsdienstvakken. Welke maatregelen zult u nemen zodat de inhouden, waarvoor ouders verantwoordelijk zijn tijdens de vrijgestelde uren, in overeenstemming zijn met alle overeenkomsten en internationale verdragen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega, voor de vraag. Zoals u wellicht weet, is het niet aan de school om een alternatief aanbod te ontwikkelen voor de leerlingen die een vrijstelling aanvragen. Dat mag zelfs niet. Als we de huidige regels bekijken, dan zijn het de ouders die verantwoordelijk zijn voor de invulling van de uren vrijstelling. De directeur kan altijd de les bijwonen om te zien of het lesmateriaal in overeenstemming is met de grondwettelijke en internationaalrechtelijke beginselen.

Daarnaast is er heel veel overleg tussen mijn kabinet en de onderwijsinspectie enerzijds en de onderwijsverstrekkers en de vertegenwoordigers van de levensbeschouwingen anderzijds. Er bestaat zoiets als een werkgroep 'hemel'. In die werkgroep zijn alle levensbeschouwingen vertegenwoordigd. De werkgroep 'hemel' wordt zo genoemd in de volksmond, maar ik weet niet of het de volksmond al bereikt heeft. Daar is het idee gerezen om van de vrijstelling een expliciete keuze te maken bij inschrijving. U weet dat er vroeger zelfs geen apart vakje voor was. Men moest dat dan aanvragen gedurende de eerste dagen van het schooljaar. Nu kun je gewoon bij de inschrijving zeggen dat je een vrijstelling wenst. Ook de interlevensbeschouwelijke dialoog binnen het officiële net is een gevolg van de bijeenkomsten van de werkgroep 'hemel'.

Als we de huidige regelgeving bekijken, dan houden de klassenraad en de directies samen toezicht op de uitvoering in de praktijk en op de overeenstemming met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder. Concreet betekent dit dat de directies en de klassenraad er zeker ook moeten op toezien dat er daadwerkelijk een pedagogische activiteit plaatsvindt. Die mag geen betrekking hebben op een van de andere leergebieden of vakken. De invulling van de vrijstelling met activiteiten of taken die passen in het bereik van de eindtermen of ontwikkelingsdoelen, zou het gelijkheidsbeginsel schenden. We dansen daar dus echt op een moeilijke koord. Om dat toezicht te kunnen uitoefenen, mag de directie de lessen bijwonen en het gebruikte lesmateriaal opvragen. Dat is het evenwicht dat we moeten proberen te vinden.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik moet eigenlijk besluiten dat qua supervisie op de inhoud van de vrijgestelde uren de enige tool die we in handen hebben, is dat de directie de les eventueel mag bijwonen. Voor de rest hebben we niet echt iets in handen.

Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag kon ik ook afleiden dat een vijfde van de vrijstellingen wordt aangevraagd bij het vrij gesubsidieerd onderwijs. Dat vond ik opvallend. Het vrij gesubsidieerd onderwijs bestaat voornamelijk uit het katholiek onderwijs, en dan de verschillende methodescholen zoals Steiner en Freinet enzovoort. Er zijn ook enkele scholen die een andere godsdienst aanhangen zoals de Joodse, en die zitten daar ook mee in.

Een vijfde vind ik wel vrij groot. De methodescholen bieden cultuurbeschouwing aan. De steinerscholen hebben voor cultuurbeschouwing een leerplan opgesteld, ook al moeten ze niet aan bepaalde eindtermen voldoen, om hun leerkrachten een houvast te bieden. Dat kan een soort van persoonlijkheidsontwikkeling inhouden, een ontwikkeling op het morele en religieuze niveau, niet hangend aan een bepaalde godsdienst, maar aan verschillende godsdiensten. Dat is dus eigenlijk een mooi vak waarover je kunt spreken binnen ieders cultuur, vanuit een religieus of ander oogpunt.

Ik zoek waar dat één vijfde vandaan komt. Komt dat niet uit het katholiek onderwijs, dan komt het wellicht uitsluitend uit methodescholen, waar men een cultuurbeschouwing aanbiedt die heel breed is en waarin iedereen zich kan vinden. Het is een heel mooi forum voor een dialoog.

Op de website van www.onderwijs.vlaanderen lees ik dat in de conventionele scholen, zoals katholieke en Joodse scholen, meestal maar een godsdienst wordt aangeboden. Ik viel natuurlijk over het woordje 'meestal'. Dan denk ik dat er misschien toch mogelijkheden zijn om in die scholen vrijstellingen aan te vragen. Die hebben er dan zicht op in welke mate dat gebeurt. In de manier waarop bijvoorbeeld het katholiek onderwijs levensbeschouwingslessen geeft, is er ook ruimte voor dialoog, waar de katholieke school zo op hamert. Waar moet ik dat een vijfde gaan zoeken? Als dat vooral in de methodescholen zit, hoe komt het dan dat u niet kiest voor die cultuurbeschouwing? Minister, hebt u daar een zicht op?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Het is inderdaad belangrijk dat we bekijken wat mogelijk is naast de traditionele vakken levensbeschouwing en godsdienst. De cultuurbeschouwing zoals mevrouw Krekels die beschrijft, doet me sterk denken aan het voorstel van professor Loobuyck, het LEF-voorstel (levensbeschouwing, ethiek en filosofie). De doelstelling daarvan is om in de eerste plaats met verschillende overtuigingen, levensbeschouwingen en religies kennis te maken, de dialoog te bevorderen en ook een bredere ontwikkeling na te streven. Het voorstel van professor

Loobuyck is heel volledig, in die zin dat het ook gaat over ethische vraagstukken en filosofie. De cultuurbeschouwing gaat inderdaad nogal wat breder.

Mijn ouders hebben destijds voor mijn laatste graad van het middelbaar onderwijs een vrijstelling aangevraagd. Dat was in de tijd dat het moest worden gemotiveerd. Mijn moeder stak daarvoor wel haar nek uit, want ze was zelf leerkracht op die school. Je moest dat scherp motiveren en voorzien in een alternatief. Ten huize Brussel was dat geen probleem, want daar waren altijd voldoende boeken aanwezig en ik kreeg van mijn vader wel interessante literatuuropdrachten.

Wat is eigenlijk het probleem als de ouders daar inderdaad voor instaan? Moeten we ons daar dan heel erg druk over maken? Of beantwoorden die twee uren godsdienst en zedenleer niet meer aan wat ouders verwachten van het onderwijs? Dat kun je je ook stilaan afvragen, natuurlijk. In hoeverre moeten we dat dan zo strak opvolgen? Wat doen we met die burgerschapseducatie? Waarin past dat? Ik wil dat even koppelen aan het verloop van de discussie over de vernieuwde eindtermen. Hebt u daar antwoorden op, minister?

Het is duidelijk dat er stilaan een mindshift is naar het willen kennisnemen van brede culturen en overtuigingen. Op zich is dat een goede evolutie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Brussel, u spreekt over 'stilaan', maar het gaat nog altijd over een totaal van 420.000 leerlingen, waarvan er een aantal vraagt om een vrijstelling te krijgen.

Mevrouw Krekels, ik heb hier ook uw schriftelijke vraag. Ik heb niet méér details. Mevrouw Brussel zegt terecht dat er niet wordt gevraagd waarom hij dat doet. Het is ook logisch dat men niet moet vragen naar het waarom. Vroeger wel, maar nu niet meer. Ik vind dat een goede zaak. Daarom hebben we dat ook aangepast, omdat je dat niet specifiek moet motiveren. In de katholieke scholen is het sowieso niet met een vrijstelling omdat het deel uitmaakt van het pedagogisch project van de school, anders moet je je kind niet inschrijven in die school. Je hebt ook de dialoogschool. We hebben een engagement afgesloten met alle levensbeschouwingen, dus ook in de katholieke scholen, dat er aan interreligieuze dialoog zal worden gedaan. Dat betekent dat er opportuniteiten zijn om andere levensbeschouwingen te leren kennen vanuit de lessen in de eigen levensbeschouwing.

Ik kan nog eens bekijken of we meer informatie hebben over waar precies in het vrije net die vrijstelling wordt gevraagd. Ik moet u op dit ogenblik het antwoord daarop schuldig blijven. Sowieso is er geen verplichting in het vrije net om die vrijstellingen aan te vragen. Zeker in het eigen pedagogisch project moet dat geweten zijn. Dat moeten we eens van dichtbij bekijken.

Mevrouw Brussel, uw uitweiding was wel interessant. Met betrekking tot burgerschap en de manier waarop we dat zullen bekijken, zitten er in onze nieuwe eindtermen wel een aantal hefbomen om verwachtingen te scheppen ten aanzien van wat leerlingen al dan niet moeten kennen, los van de levensbeschouwing die op school wordt gegeven. Tijdens mijn eerste jaar als minister kreeg ik de vraag hoe je die vrijstelling moet invullen. Ik vond het logisch dat als je een vrijstelling vraagt, je dat mag opvullen met een overzicht van alle godsdiensten. Maar dat kan niet. Daar maakt de regelgeving het ons wel een beetje moeilijk. We bekijken ook op welke manier daar creatief kan mee worden omgegaan, maar het is niet zo eenvoudig.

Ik zal bekijken of ik meer informatie kan verzamelen over welke scholen het precies zijn waar die vrijstellingen gevraagd worden.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over mogelijke beleidsmaatregelen om te komen tot een asbestvrije schoolinfrastructuur
– 1555 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de asbestvervuiling in schoolgebouwen
– 1739 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitkomst van het overleg met de koepels inzake asbestsanering in scholen
– 1755 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Vera Celis

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, in de plenaire vergadering van 14 maart 2018 werd in een actuele vraag aangestipt dat de minister de scholen er zou blijven op wijzen dat schoolinfrastructuur asbestvrij en veilig moet zijn. Er werd ook verwezen naar de discussie en de vragen in de commissie Onderwijs van de week daarvoor.

Minister, u stelde dat elke school een asbestinventaris moet hebben, en dat er op vrijdag 16 maart 2018 zou worden overlegd met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), de onderwijsverstrekkers, de administratie en de inspectie om ervoor te zorgen dat elke school actie onderneemt.

Gezien het belang van dit probleem heb ik, minister, op 20 maart 2018 deze vraag ingediend.

Minister, wat zijn de resultaten van het overleg over asbestverwijdering op scholen dat op 16 maart 2018 werd gehouden met de OVAM, de onderwijsverstrekkers, de onderwijsadministratie en de inspectie?

Zijn er volgens u bijkomende beleidsmaatregelen nodig? Zo ja, welke?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, tijdens de commissievergadering Onderwijs van 8 maart en de plenaire vergadering van 14 maart 2018 bespraken we het probleem van de asbestvervuiling in schoolgebouwen. Uit de toen beschikbare cijfers bleek dat er in 20 van de 300 onderzochte scholen dringend actie nodig was. Sindsdien is gebleken dat niet 20 maar 69 van de onderzochte scholen een asbestprobleem hebben, waardoor het probleem natuurlijk van een andere grootteorde wordt.

Minister, tijdens de commissievergadering van 8 maart 2018 gaf u aan dat u het goed zou vinden indien er nog eens een vervolgoverleg zou komen met de onderwijsverstrekkers, de OVAM, de onderwijsadministratie en uw kabinet om te bekijken hoe de asbestproblematiek kan worden aangepakt en hoe we de scholen beter kunnen ondersteunen. In een reactie op de geactualiseerde cijfers gaf u tijdens de plenaire vergadering van 14 maart 2018 aan dat u op 16 maart zou

samenzitten met de kabinetten van Onderwijs en Leefmilieu, de OVAM en het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) om te bepalen wat het vervolg is op de inventarisatie.

Minister, wat is het resultaat van het overleg met de beide kabinetten, de OVAM en het AGION? Hebben alle 69 scholen waar asbest werd gevonden een dossier ingediend om het asbest te laten verwijderen? Is het budget van 7,5 miljoen euro toereikend om aan de huidige aanvragen tegemoet te komen of dringt een verhoging van het budget zich op? Op welke manier worden de scholen geselecteerd die een beroep kunnen doen op een subsidie voor asbestverwijdering? Of komen ze allemaal in aanmerking?

Mijn laatste vraag is een tevens een voorstel dat ik hier wil aftoetsen. Als je de asbestplaten op een golfplatendak wegneemt, kun je nog niet zeggen dat het probleem is opgelost want je moet ook nog een nieuw dak op de school leggen. Je kunt er geen openluchtschool van maken. Asbest kan ook in een wand of in pleisterwerk of in leidingen zitten. Je kunt dat wegnemen, maar daarmee kan de school niet meteen verder. Indien de asbestverwijdering ook aanleiding geeft tot infrastructurele werken – bijvoorbeeld omdat ook een deel van het dak moet aangepakt worden – is er dan een gelijktijdige combinatie met AGION-subsidiëring mogelijk, al dan niet in een verkorte procedure, wetende dat daar recent een termijn van twee jaar werd vastgelegd?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, enkele weken geleden ondervroeg ik u over onderstaande kwestie. Zoals gezegd door de heer Daniëls, bleek na afronding van de asbestinventarisiestudie van de OVAM dat 23 procent van de onderzochte scholen, dat zijn er 69 van de 300, van de OVAM een advies tot dringende actie kregen om het asbest te verwijderen.

In Vlaanderen zijn er 3600 scholen. Als bijna een op vier van de scholen met een dringend te saneren asbestprobleem zitten, spreken we over een groot probleem.

De OVAM stelde dat het om de volgende problemen ging: het betreft meestal het aantreffen van verweerde en/of beschadigde asbesttoepassingen, zoals asbesthoudende gips rond CV-leidingen of andere niet-hechtgebonden toepassingen. Ook hechtgebonden toepassingen kunnen door verwerking en beschadiging een dringende ingreep vergen, in het bijzonder waar contactrisico's voor leerlingen bestaan. Het kan hierbij bijvoorbeeld ook gaan om verweerde asbestcement gevelleien, waar leerlingen kunnen tegen leunen of hun fiets tegen kunnen zetten.

Wat mij bijzonder verontrustte, was dat tot zo'n maand geleden 22 van die 69 scholen tot nog toe geen enkele actie ondernamen, ondanks het feit dat de OVAM hen tweemaal aanmaande dit wel te doen.

U liet me toen weten: "De aanmelding moet op initiatief van de school gebeuren en is vrijwillig. Na de aanmelding stuurt OVAM een gecontracteerde erkende asbestverwijderaar ter plaatse om de saneringskosten in te schatten en de organisatie en inplanning met de school te bespreken." Bovendien voorzag u hiervoor in de nodige middelen.

We kunnen dus stellen dat, ook al worden scholen administratief, financieel en praktisch ontzorgd, en ofschoon de OVAM aandringt op sanering en de minister daarvoor geld vrijmaakt, er nog scholen zijn die hiermee niet aan de slag gaan.

Toen ik u enkele maanden geleden hierover ondervroeg, stelde u dat u dit probleem ernstig neemt en met de koepels in gesprek wilde gaan. Dit zou nog voor de paasvakantie gebeuren.

Heeft het overleg met de koepels hierover plaats gevonden? Werden er concrete afspraken gemaakt, en zo ja, kunt u mij daarvan op de hoogte stellen? Hebt u meer inzicht gekregen in het gegeven waarom scholen hiermee niet aan de slag gaan?

U zei in een vorig antwoord dat de OVAM regisseur is, maar geen dwangmaatregelen kan opleggen. Daarna gaf u aan dat wanneer scholen blijven weigeren stappen te nemen richting sanering, u hen daartoe toch zou dwingen. Hoe wilt u dat doen? Hoe staat u tegenover ambtshalve saneringen indien scholen of andere spelers nalaten noodzakelijke actie te ondernemen?

Naast de onderzochte scholen zijn er nog honderden andere scholen met een dringend aan te pakken asbestprobleem, zo kunnen we afleiden uit de cijfers. Hoe wilt u ervoor zorgen dat deze scholen stappen nemen richting asbestsanering?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het is niet de eerste keer dat we over een heel belangrijk thema als asbest spreken. Asbest is niet alleen in scholen, maar op veel plaatsen in de samenleving aanwezig. Mijnheer Danen, zoals u terecht zegt, hoeft dat niet noodzakelijk een probleem te zijn. We moeten wel weten waar het asbest zich bevindt, want als bij een grote renovatie of een nieuwbouw het asbest niet op de juiste manier wordt verwijderd, kan dat grote gevolgen hebben voor de gezondheid.

Over de asbestproblematiek in schoolgebouwen hebben we enkele weken terug reeds uitvoerig gedebatteerd, zowel in de commissie Onderwijs op donderdag 8 maart 2018, als in de plenaire vergadering op woensdag 14 maart 2018. Ik engageerde me toen om iedereen samen te roepen, in het bijzonder ook de onderwijsverstrekkers, zodat iedereen zich voldoende bewust wordt van het belang van de asbestproblematiek én om ervoor te zorgen dat elke betrokken school actie zou ondernemen. Ik heb woord gehouden.

Er vonden ondertussen twee vergaderingen plaats. Er was het overlegmoment op vrijdag 16 maart 2018 tussen de OVAM, AGION, het Departement Onderwijs en Vorming, de Onderwijsinspectie en de kabinetten Onderwijs en Leefmilieu. Op donderdag 29 maart 2018 vond vervolgens het overleg met alle onderwijsverstrekkers, KOV, GO!, OVSG en POV en de onderwijsadministratie plaats. Beide vergaderingen zijn constructief verlopen.

Wat werd er beslist? Er zijn vooreerst afspraken gemaakt over de concrete opvolging van de scholen die vrijwillig deelnamen aan de asbestinventarisatiestudie van de OVAM, namelijk de steekproef met de 300 scholen in totaal, waarvan er nu 69 scholen met een dringend aan te pakken asbestprobleem geconfronteerd worden. De onderwijsverstrekkers hebben zich concreet geëngageerd om al deze 69 scholen systematisch te contacteren, om de ernst van de situatie nogmaals te benadrukken en om de nodige afspraken rond een plan van aanpak inzake de asbestverwijdering met de scholen op te maken. Dit traject loopt nu volop.

Vervolgens werden de basislijnen van het vervolgprotocol afgetoetst, dat op vlak van asbestverwijdering ondersteuning vanuit de OVAM in de toekomst zal bieden aan alle Vlaamse scholen. Via bilaterale gesprekken met zowel het GO! als AGION kan het vervolgprotocol definitief uitgewerkt worden.

Doel is om het nieuwe vervolgprotocol nog vóór het zomerreces van dit jaar te finaliseren en vanaf 1 september 2018 in werking te laten treden. Ook in dit protocol zullen we inzetten op: sensibilisatie door middel van toelichtingen en opleidingen, ontzorging en financiële ondersteuning bij de realisatie van asbestverwijderingswerken op school. Dit protocol wordt afgesloten tussen de OVAM en het GO! enerzijds, en tussen de OVAM en AGION anderzijds.

Daarnaast zal de OVAM na goedkeuring van het algemene asbestafbouwplan samen met verschillende partners een grote communicatieactie voeren, die bij iedereen zou moeten zorgen voor een hoger bewustzijn inzake de asbestproblematiek. Alle betrokkenen zullen nauw met elkaar samenwerken om de nodige vooruitgang te maken, op basis van de informatie en de resultaten die nu reeds bekend zijn, dankzij de asbestinventarisatiestudie of steekproef bij de driehonderd scholen.

Ondertussen hebben er zich al een honderdtal scholen vrijwillig opgegeven en aangemeld om een beroep te doen op het raamcontract van de OVAM om asbestverwijderingswerken gesubsidieerd uit te voeren. Dat zijn scholen die zich aanmelden los van de steekproef. Dat is van belang. De krantencommentaren en de publiciteit hebben tot gevolg dat ook scholen die niet deelgenomen hebben aan de steekproef, zich nu aanmelden omdat ze weten dat ze met asbest zitten en graag verwijderingswerken willen doen. Dat is een zeer goede zaak. Het effect is breder dan het onderzoek dat werd gevoerd. Dat was eigenlijk de bedoeling. Zodra het nieuwe protocol van kracht is, kunnen die scholen aan de slag.

De onderwijsinspectie heeft met de OVAM bilateraal overleg gepleegd en kennis uitgewisseld over de aanwezigheid van de asbestinventaris op school en de juistheid ervan. We hebben het daar al over gehad, dat was een probleem. De inspectie verzamelt data op basis van de doorlichtingen. Ze controleert of er zo'n inventaris bestaat, maar niet of die correct is, daar hebben we de OVAM voor nodig. De inspectie kan dat niet allemaal alleen. Het is de eerste keer dat dergelijke kennisdeling gebeurt tussen de onderwijsinspectie en de OVAM. Ik heb het vanmorgen ook al gezegd, de ene keer wat enthousiaster dan de andere keer, maar net zoals ik bij mijn aantreden als onderwijsminister voor een woestijn stond inzake de toestand van ons gebouwenpatrimonium, is dit ook het geval inzake de samenwerking tussen de OVAM en de onderwijsinspectie. Ze gaan nu massaal kennis delen, wat een zeer goede zaak is, maar dat kon vroeger al gebeurd zijn.

Mijnheer Danen en anderen, er zijn inderdaad 69 scholen met een dringende asbestproblematiek. Dankzij de ondersteuning door de OVAM en de sensibilisering vanuit de onderwijskoepels, zijn bijna alle scholen hiermee aan de slag gegaan. We hebben nog vijf scholen te gaan, maar dat is al veel beter dan van waar we komen.

Ik geef nog wat extra informatie en zal die ook aan het commissiesecretariaat overmaken. We hadden 49 scholen bij AGION en 20 bij het GO! Van die 49 bij AGION maken er 37 gebruik van het raamcontract bij de OVAM. 5 voeren acties in eigen beheer. 5 zijn de acties aan het voorbereiden. Van 2 scholen moeten we nog een reactie krijgen. Bij het GO! hebben 9 scholen ingetekend op het raamcontract met de OVAM. 6 scholen voeren acties in eigen beheer. 2 bereiden acties voor. Van 3 andere moeten we nog een reactie krijgen. Het is nog niet 100 procent in orde, maar het schiet op. We hebben in elk geval het engagement van de koepels dat ze de scholen individueel benaderen. We zien de effecten daarvan.

Niet alle scholen hebben officieel een dossier ingediend bij de OVAM, in die zin dat de scholen zich formeel hebben ingeschreven op de raamovereenkomst van de OVAM voor de asbestverwijdering. Dat wil echter niet zeggen dat scholen geen stappen zouden ondernemen. Het is aan de scholen om zelf te kiezen om ofwel gebruik te maken van de raamcontracten van OVAM, ofwel in eigen beheer, met een eigen aannemer, de dringende asbestsituaties aan te pakken. Men kan perfect kiezen om dat met een eigen aannemer te doen, als het maar volgens de regels der kunst verloopt, natuurlijk.

Ook risicobeheersmaatregelen zijn toegelaten en mogelijk. Dit zijn tijdelijke maatregelen, vaak eenvoudig uit te voeren en met een relatief beperkte kost, die het risico verlagen in afwachting van een later geplande asbestverwijdering. Als dat

asbest zich bevindt op een plaats waar heel weinig leerlingen komen, kun je kleine werken doen om dat later, als er dan grote verbouwingen zijn, grondig te doen.

Het overgrote deel, circa 66 procent van de 69 scholen, doet een beroep op de raamovereenkomst van de OVAM, 15 procent doet de werken in eigen beheer. We moeten nog zien wat er met die laatste gaat gebeuren.

De onderwijsverstrekkers blijven de individuele scholen die nog niet reageerden, aansporen om dat zo snel mogelijk te doen.

Tijdens het plenaire debat over de asbestproblematiek heb ik duidelijk gesteld: "Er zullen nog extra budgetten nodig zijn in de komende jaren. (...) Ik engageer mij zeker om mee in financiële middelen te voorzien". Maar voorlopig, voor de eerste aanmeldingen, zou het budget 7,5 miljoen euro moeten volstaan.

Bij de begrotingscontrole gaan er extra middelen naar minister Schauvliege, die ook beslist heeft om te investeren in asbestverwijdering. Op dit moment volstaat het budget voor de scholen die een dossier hebben ingediend, vandaar dat ze nu ook een lokaal initiatief zal nemen. Als er extra budgetten nodig zijn, zullen we die moeten vrijmaken.

Omdat we ook voor de scholen buiten de steekproef een protocol in voorbereiding hebben, zullen we zeker op langere termijn extra budgetten moeten vrijmaken. Maar de middelen die we nu al vrijmaken, zijn van groot belang. Van de 9 miljoen euro die is vrijgemaakt via de gemeenten, kunnen gemeentelijke en stedelijke scholen uiteraard genieten.

Hoe selecteren wij de scholen? De 300 scholen in de steekproef komen sowieso in aanmerking. Dat is logisch, want ze hebben zich vrijwillig aangemeld om als piloot te dienen. Het nieuwe vervolgprotocol heeft als doel om voor alle scholen in Vlaanderen die met een asbestproblematiek geconfronteerd worden, een ondersteuning in de vorm van subsidiëring of ontzorging aan te bieden.

Mijnheer Daniëls, u bracht een beeldrijk verhaal, namelijk als je je dak wegdoet, ben je een school zonder dak. Voor het vrij gesubsidieerd onderwijs is een combinatie met AGION-subsidiëring perfect mogelijk. Het schoolbestuur ontvangt dan het klassieke subsidiepercentage – 70 procent voor het basisonderwijs en 60 procent voor de andere onderwijsvormen – voor het aandeel van de werken dat betrekking heeft op de werken die gelieerd zijn aan de asbestverwijdering, bijvoorbeeld heraanleg na verwijdering, een nieuw dak nadat het asbestdak verwijderd werd. Voor het officieel gesubsidieerd onderwijs, dus het stedelijk en provinciaal onderwijs en de gemeentescholen, bepaalt AGION de prioriteiten voor subsidie-mogelijkheden in nauw overleg met de respectievelijke onderwijskoepels, namelijk de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG) en Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV). Steden, gemeenten en provincies nemen hiervoor het best contact op met hun koepel om de concrete mogelijkheden op het vlak van subsidiëring van werken na asbestverwijdering te bespreken. U weet dat iedereen zijn eigen subsidiëringssysteem en prioriteitsbepaling heeft.

Dan waren er vragen over de regisseursrol van de OVAM. We zetten in eerste instantie in op aansturende en aanklappende communicatie vanuit zowel de OVAM, AGION en in het bijzonder de verschillende onderwijsverstrekkers. De toezichthoudende bevoegdheid over de federale verplichting om over een actuele asbestinventaris te beschikken en onveilige urgente situaties aan te pakken, ligt uiteindelijk bij de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO). Het was ook voor ons eens interessant om dat allemaal uit te vloeien. Indien een interventie van de FOD WASO noodzakelijk blijkt, worden de betrokken actoren en in het bijzonder de onderwijsverstrekkers begeleid. In zeer dringende gevallen kan ook de Onderwijsinspectie gevraagd worden om op te treden. Op zich

ben ik ervan overtuigd dat het aangeboden ondersteuningspakket en de omgevingsdruk van zowel binnen de school als van de betrokken entiteiten, alle school-directies zal overtuigen om actief op te treden en de nodige stappen te zetten.

Wat zijn de bijkomende beleidsmaatregelen die eventueel nodig zijn? De andere, ruimere beleidsmaatregelen zullen opgenomen worden in het beleidsplan omtrent asbestafbouw van de OVAM dat door minister Schauvliege aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd. Wat zou daar normaal in moeten staan? Ten eerste, een risicogebaseerde aanpak en verwijdering van asbesthoudende materialen die vermeld staan in een kwaliteitsvolle asbestinventaris en ten tweede, bijkomende controle op een goede uitvoering van de verwijderingswerken in samenspraak met de sector.

Laten we samen met de OVAM intensief inzetten op sensibilisering en opvolging bij schoolbesturen om te zorgen dat onze scholen, net als andere publieke gebouwen en woningen, asbestveilig worden. Dit blijft finaal ook een belangrijke verantwoordelijkheid van het schoolbestuur als werkgever. We moeten hen daarin ten volle informeren en ondersteunen, want als je niet weet wat de gevaren zijn, dan ben je minder geneigd om actie te ondernemen. Na alles wat er al verschenen is, zou eigenlijk elke school al vrij behoorlijk op de hoogte moeten zijn.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik ben heel tevreden dat de minister van Onderwijs en de minister van Leefmilieu de problematiek ernstig nemen, zonder een paniekeractie, want die zou ook niet op haar plaats zijn. De regering heeft goede initiatieven genomen. Ik twijfel niet aan de goede wil van onze schoolbesturen. Ik ben zelfs blij dat een van onze kritische collega's ten aanzien van de koepels vindt dat deze goed werk hebben gepresteerd.

We weten met z'n allen dat schoolbesturen niet allemaal even goed geïnformeerd zijn, begrijpelijkerwijze, over de asbestproblematiek. Het is heel nuttig dat de OVAM hierin een rol kan spelen. De OVAM kan ondersteunend optreden in vele dossiers.

Ik wil twee heel concrete, uit het leven gegrepen, vragen stellen. Mijn eerste vraag sluit aan bij de laatste vraag van de heer Daniëls. Als men bepaalde infrastructuurwerken heeft gepland op het vlak van asbest en men plots merkt dat er mogelijks meer moet gebeuren, dat er dus grotere ingrepen nodig zijn, kan men dan nog al of niet een beroep doen op AGION? Of had men dat voorafgaandelijk reeds moeten aanvragen?

Ook mijn tweede bijkomende vraag is uit het leven gegrepen. Men doet bepaalde renovatiewerkzaamheden, en plots zit men met de vrees of men al dan niet wordt geconfronteerd met asbest.

Na gesprekken met de aannemer is er geen absolute zekerheid en het schoolbestuur is bezorgd en zou ter zake toch wel deskundig advies willen. Kan het dan, zonder dat het reeds een raamovereenkomst had, een soort spoedadvies krijgen van een deskundige van de OVAM? Als men immers eerst de werken moet stilleggen, onderhandelen en dergelijke meer... Is het mogelijk dat die schoolbesturen heel snel iemand van de OVAM ter plaatse kunnen krijgen, die kan zeggen wat voor hen de beste beslissing is, en de noodzakelijke beslissing die ze moeten nemen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoorden. Ik treed collega Danen enigszins bij. We keren altijd terug naar die 69 scholen, maar het klopt dat het er in Vlaanderen natuurlijk meer zijn dan die 69. De vraag waar ik ook mee zit, zoals collega Danen, is: in welke mate mogen we die 69 extrapoleren naar de rest van Vlaanderen? Zijn dat er toevallig 69 omdat er goed is gekozen

wat die school betreft? De kans is groot dat men bijvoorbeeld heeft gekeken naar de leeftijd van die scholen en dat die net zijn gebouwd in tijden waarin asbest dé wonderoplossing was, die dan ook nog eens goedkoop was. Dan is het logisch dat er meer scholen aantikken. Of zijn die toevallig gekozen? Dan kunnen we dat immers natuurlijk wel extrapoleren.

De OVAM geeft aan scholen aan dat er wel budget is, maar dat men eigenlijk nog niet is overgegaan tot toekenning of uitbetaling, wat schoolbesturen natuurlijk op hun honger laat. Klopt die info of niet? Als men nog niet overgaat tot toekenning en uitbetaling, wanneer is men dat dan wel van plan? We hebben daar natuurlijk die twee verschillende potten voor van middelen voor asbest, die dringende en deze die al zijn toegevoegd. Heel concreet, waar staan we nu op dat vlak? Wanneer kunnen we verwachten dat daar antwoorden op komen?

Minister, dan heb ik nog een bijkomende vraag naar aanleiding van dat voorstel tot combinatie. Er is inderdaad combinatie mogelijk. Asbest kan nú worden verwijderd als de OVAM zegt dat het dringend te verwijderen is. Het voorbeeld dat werd gegeven, is dat van leien waar kinderen tegen staan in de klas, van afbrokelende golfplaten en dergelijke meer. Als AGION dan zegt dat het goed is, dat men subsidies kan krijgen om het dak opnieuw te leggen, maar men moet dan wel nog anderhalf jaar of twee jaar wachten, dan komt het ene natuurlijk met het andere in conflict, want het ene is dan dringend, maar je kunt niet je dak wegdoen als je niet weet dat je een nieuw dak zult kunnen leggen. Op welke manier kunnen we ter zake toch enige voorrang geven, wetend – we moeten natuurlijk ook niet flauw zijn – dat, als je een dossier wat meer naar voren trekt, een ander dossier dan wat meer achteruit wordt geduwd? Onze fractie vindt dat in dezen echter wel verantwoord, omdat het natuurlijk wel gaat over een product waarvan onomstotelijk is bewezen dat het schadelijk is, zeker en vast ook bij jongere kinderen, die daar zeer veel tijd doorbrengen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u. Zoals men terecht zegt, de school zou inderdaad bij uitstek een veilige omgeving moeten zijn voor iedereen, zeker voor de kinderen, maar ook voor iedereen die daar komt: ouders, leerkrachten, onderhoudspersoneel enzovoort.

Minister, ik wil ook starten waar u bent gestart, namelijk met de inventaris. Daar begint natuurlijk alles mee. Wat me vooral verontrustte bij die studie, is dat ze vaststelde dat heel wat scholen geen inventaris hebben en dat de andere inventarissen eigenlijk onvolledig en/of foutief waren. Met andere woorden, bijna geen enkele school was in orde als het gaat over een goede asbestinventaris. Mijn vraag is dus natuurlijk ook: hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle scholen uiteindelijk beschikken over een goede inventaris? Daar begint immers alles mee. Als men vervolgens werken begint uit te voeren, zoals ook terecht werd aangehaald, en de inventaris is fout, dan kan men inderdaad veel risico lopen en daar is niemand bij gebaat. We moeten dus echt bij uitstek inzetten op het ervoor zorgen dat die scholen een goede inventaris hebben.

U hebt inderdaad ook gezegd, ook in de plenaire vergadering, dat de inspectie controleert of er een inventaris is. Ik heb ook gehoord dat u zei dat dat in samenwerking is met de OVAM. Dat er een inventaris is, is natuurlijk echter het begin. Dat is zeker geen eindpunt. Het zou moeten gaan over de vraag of er een goede inventaris is. Bent u bereid ervoor te zorgen dat, als scholen worden geïnspecteerd, de inspectie niet alleen bekijkt of er een inventaris is, maar de kwaliteit van de inventaris mee wordt bekeken? Het lijkt me immers toch wel heel belangrijk om daarmee te beginnen, ook preventiegevijs, natuurlijk.

U hebt ook gesproken over de schoolbesturen en de rol van de koepels, en ook over de informatieplicht ten aanzien van de schoolbesturen. Begrijp ik het echter goed dat de schoolbesturen nu, binnenkort zullen worden geïnformeerd over het belang van zo'n inventaris, over het belang van asbest, over de aspecten waarover u daarnet hebt gesproken? Schoolbesturen krijgen immers honderden informatieprikkels per week. Het is dus belangrijk dat ze op dit vlak op een goede manier actief worden geconfronteerd met het probleem dat er mogelijk is, zodat ze daar werk van maken, vanuit hun verantwoordelijkheid voor kinderen, jongeren en leerkrachten, maar ook vanuit hun verantwoordelijkheid als werkgever.

U hebt net gezegd dat er honderd scholen zijn die zich bijkomend voor hulp hebben gemeld bij de OVAM, maar u hebt allicht ook heel wat mails gehad – ik heb die gekregen, allicht zult u die ook hebben gekregen – van scholen die denken dat ze een probleem hebben, die vragen hoe ze daarmee aan de slag moeten, die hulp vragen, die vragen waar ze zich moeten melden, wat het contactpunt is. Heel concreet wil ik u het volgende vragen. Als een school inderdaad iets wil doen aan een asbestprobleem, tot wie moet ze zich heel concreet wenden? Dat is immers blijkbaar nog steeds niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik dank de leden voor de aanvullende vragen. Mijnheer De Meyer, ik zal starten met u, en eigenlijk ook met een algemene opmerking. U zei in het begin dat u gedeeltelijk bent gerustgesteld. Dat geldt eigenlijk evenzeer voor mij.

Toen ik minister van Openbare Werken was, ben ik daar intens mee geconfronteerd. Ik was ook aanwezig bij de afbraak van oude gebouwen zoals douanegebouwen op de grens tussen Vlaanderen en Frankrijk. Ik heb toen ook geleerd hoe belangrijk het is om die extra kosten te doen bij verbouwingswerken om die asbest op een verantwoorde manier te laten verwijderen. Asbest is een stille moordenaar. Wanneer het asbest vastzit, is er geen probleem maar uiteindelijk moet elke gebouw wel eens worden gerenoveerd of vernieuwd. Een correcte inventaris is dan ook van levensbelang.

Ik kan er niet zo goed mee om dat ik tot vandaag van een aantal scholen geen informatie heb ontvangen. Ik heb met de koepels gesproken omdat ik vind dat zij daar ook een verantwoordelijkheid in hebben. Ik kan er de inspectie op afsturen, maar men heeft me gezegd dat het allemaal in orde komt. De deadline lag na de paasvakantie, maar intussen is het wel na de paasvakantie en heb ik van vijf scholen nog geen concreet plan.

Koen Daniëls (N-VA): Zijn dat 5 van die 69 scholen, of 5 van alle scholen?

Minister Hilde Crevits: Het gaat over 5 van de 69 scholen, ik heb dat daarnet ook gemeld. Van de 69 scholen die dringend actie moesten ondernemen, zijn er nog 5 scholen waarvan ik geen antwoord heb gekregen. Mijn medewerker meldt me net dat de deadline op 1 mei is vastgelegd. Ze hebben dus nog een dag uitstel.

Wanneer men werken doet zoals een nieuw dak leggen, moet men dat natuurlijk wel aanmelden. Het asbestdeel wordt goedgekeurd door de OVAM voor men kan worden uitbetaald. Het extra deel moet zijn goedgekeurd op de raad van bestuur van AGION voor men kan worden uitbetaald. Maar men moet natuurlijk wel een dossier hebben: zonder dossier zal het niet gaan. We zijn allemaal tegen papier, maar dit is wel belangrijk genoeg om een dossier in te dienen. Als men geen budget krijgt, is een van die beide punten wellicht niet in orde. Ofwel heeft de OVAM nog geen goedkeuring gegeven, ofwel is het dossier nog niet gepasseerd bij de raad van bestuur.

De OVAM wil en kan in de toekomst optreden of laten optreden in crisissituaties. Er zijn ook mogelijkheden om in extra begeleiding te voorzien en die te subsidiëren. Er wordt bekeken op welke manier we dat kunnen doen.

Mijnheer Daniëls, de driehonderd scholen die in de steekproef zaten, hebben zich allemaal vrijwillig opgegeven. Het is niet zo dat de overheid heeft geselecteerd. Wij hebben gekeken wie kandidaat was, en we waren positief verrast dat men zich vrijwillig kandidaat stelde om daaraan mee te werken. Was ik schooldirecteur, ik had ook deelgenomen.

Die dringende risicobeheersingsmaatregelen kunnen door OVAM snel worden gesubsidieerd. Asbest is in ieder geval overmacht, dat betekent dat in principe het dossier binnen de twee maanden goedgekeurd zou moeten zijn omdat het een specifieke situatie betreft. Dat krijgt dus prioriteit.

Mijnheer Danen, wat die inventaris betreft en het verschil dat daarop zit, hebben we vastgesteld dat de OVAM-inventaris die moet worden opgemaakt iets strenger is dan de inventaris die moet worden opgemaakt voor de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. De OVAM laat bijvoorbeeld ook vastleggen hoeveel vierkante meter noodzakelijk is. Dan is die inventaris zegge niet in orde voor de OVAM, maar wel volgens de regels die scholen moeten volgen. We gaan nu na hoe we die twee kunnen matchen. Scholen willen in orde zijn met de regelgeving, ze hebben een inventaris en zijn dus in orde met die regelgeving, ze melden zich vrijwillig aan om deel te nemen aan een asbestinventarisonderzoek van de OVAM die haar eigen regels toepast. En dan ziet men dat ze niet volledig op elkaar zijn afgestemd. Het zijn dus niet de gegevens die niet in orde zijn, maar wel het feit dat de ene dieper gaat dan de andere. We moeten proberen die twee op elkaar af te stemmen. In die zin is het nuttig dat het onderzoek van de OVAM is gebeurd.

De opmaak van die inventaris zal door de OVAM via dat protocol worden gesubsidieerd en ondersteund. We leren daar nu heel veel uit. Wanneer dat protocol er is, kan elke school bij de OVAM terecht.

We hebben nu ongeveer 1,1 miljoen euro gereserveerd van de 7,5 miljoen euro. Er is dus nog wel wat ruimte, en daarom hebben we bij de begrotingscontrole niet onmiddellijk in extra geld voorzien. Dat bedrag is vastgelegd om de asbestverwijderingswerken te financieren. Het gaat hier wel over OVAM-werken via het raamcontract. Dat bedrag zal vermoedelijk oplopen na 1 september of nu nadat alle scholen zich hebben aangemeld.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik ben tevreden dat u zegt dat de OVAM ook in crisissituaties op heel korte termijn kan optreden. Voor de rest kijk ik uit naar het Vlaams asbestafvalplan van de minister van Leefmilieu dat we de komende maanden zullen krijgen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, asbest is een erg belangrijk dossier. Ik noteer een aantal zaken. Eén, het is de verantwoordelijkheid van de scholen en dus de inrichtende machten van die scholen om ervoor te zorgen dat die inventaris er is, dat er een dossier is, dat er een dossier wordt ingediend bij de OVAM en bij AGION. Het is dus niet zo dat de OVAM zelf zal langskomen om te zeggen: 'We zullen het weghalen' of dat AGION zelf zal langskomen om te zeggen: 'Je moet een nieuw dak hebben. We zullen ervoor zorgen dat er centen zijn voor een nieuw dak.' Ik vind het echt belangrijk om dat mee te geven. Dat is een verantwoordelijkheid die je hebt wanneer je eigen gebouwen hebt. Het spijt me, maar dat is de realiteit. Dat wil ik hier graag zeer duidelijk onderstrepen. En zonder dossier komt er geen ondersteuning van de OVAM en komt er geen ondersteuning van AGION. Ik heb dat zelf ook al moeten duidelijk maken aan een aantal schoolbesturen.

Twee, dit is de steekproef van driehonderd. Minister, ik deel uw bekommernis en ook onze fractie deelt die bekommernis: dit moet in orde zijn voor alle scholen in Vlaanderen. Als er nog maar 1,1 van de 7,5 miljoen euro gereserveerd is, wil dat zeggen dat scholen niet het excuus hebben: 'Er is geen geld meer, dus we zullen het niet doen.' Ik heb een school, een inrichtende macht, dat horen verkondigen. Dat klopt langs geen kanten. Ik zal hen dat ook met zoveel woorden melden.

Drie, ik ben blij dat u in de verdere afwikkeling een soort van crisisinterventie wilt meenemen, zodat de OVAM zelf kan optreden.

Tot slot verneem ik hier dat dit bij AGION een soort van overmachtssituatie is, een situatie zoals omschreven bij brand, want dat is ook een overmachtssituatie. Het lijkt mij inderdaad een goed signaal om aan te geven dat we hierover niet langer twijfelen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik merk dat er heel wat gebeurd is tussen het moment dat ik de vraag stelde, half maart, en vandaag. Daarvoor wil ik u danken. Maar er ligt nog heel wat werk op de plank. We zijn ons er allemaal van bewust. Zoals ik daarnet al zei, ben ik blij dat we met meerdere collega's een stuk achter uw veren zitten, minister, om hier verder werk van te maken.

Ik nog één ding aanhalen. U zegt dat er nog vijf scholen over zijn die nog tot 1 mei de tijd om zich in orde te stellen. Ik ben blij dat dat aantal heel sterk is teruggelopen. Maar we zouden eigenlijk moeten weten waarom scholen daar initieel niet mee aan de slag zijn gegaan. Want initieel waren die aantallen veel groter. En als het over de andere scholen gaat, waar de druk minder groot is, stel ik mij de vraag: zullen die inderdaad doen wat ze moeten doen, als goede huisvaders, als gebouwbeheerders? En daarom vraag ik u om die communicatie-inspanning op te drijven, om scholen zich daarvan bewust te laten zijn.

Maar ik denk dat er nog een stukje ontbreekt, uiteindelijk, na alles wat er gezegd is. Als scholen inderdaad hardnekkig blijven weigeren te doen wat ze zouden moeten doen, als goede huisvader, als goede gebouweigenaar, dan zou er ook een soort van handhavingsluik moeten zijn. Dat is misschien iets voor minister Schauvliege. Ik zal haar die vraag in ieder geval stellen. Want ik ben bereid te geloven dat bijna alle scholen, alle schoolbesturen van goede wil zijn. Maar als er toch enkele zijn die hiermee eigengereid willen optreden en niet doen wat ze moeten doen, dan moeten die uiteindelijk toch worden aangepakt. Dat moeten we durven benoemen. We moeten daar werk van durven te maken.

Slotsom: ik ben blij met wat er tot nu toe is gebeurd. Maar er ligt nog heel wat werk op de plank. Ik zal u ondersteunen om daarmee werk van te maken. Ik zal allicht nog eens een vraag stellen, begin september, als het protocol effectief van kracht wordt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hbo5- (hoger beroepsonderwijs 5) en bacheloropleiding Verpleegkunde – 1567 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, het aantal cursisten dat een hbo5-opleiding Verpleegkunde volgt, neemt af. In het Statistisch jaarboek van

het Vlaams onderwijs zien we dat op 1 februari 2017 7062 cursisten zijn ingeschreven. Op 1 februari 2016 waren dat nog 7402 cursisten. Over de toekomst van de hbo5-opleiding Verpleegkunde bestaat ook nog heel wat onduidelijkheid.

De hervormde bacheloropleiding Verpleegkunde is in het academiejaar 2016-2017 van start gegaan. Om te voldoen aan de Europese regelgeving is de opleiding van drie naar vier jaar gegaan, waarbij studenten in het vierde jaar contractstage lopen.

In de commissie vroeg ik al enkele keren naar meer duidelijkheid over de invulling van die contractstages en of studenten al dan niet een vergoeding zullen krijgen.

Minister, welke verklaring kunt u geven voor het dalend aantal cursisten hbo5 Verpleegkunde? Hoe verlopen de gesprekken met de federale minister De Block? Wat komt daaruit voort? Wat is het toekomstperspectief voor de hbo5-opleiding Verpleegkunde? Hoe evalueert u de hervormde bacheloropleiding Verpleegkunde? Is er reeds meer duidelijkheid over de contractstages die in 2019-2020 voor het eerst van start zullen gaan? Ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik dank u voor uw vraag.

Eerst en vooral stel ik samen met u vast dat we voor het eerst sinds jaren een daling van het aantal leerlingen in de hbo5 Verpleegkunde vaststellen.

Ik kan daar wel onmiddellijk een nuance bij geven. De terugval is een algemeen verschijnsel bij opleidingen in de gezondheidszorg. Ik geef de cijfers, opdat u me zou geloven. In de hbo5-opleiding hebben we dit jaar 7062 leerlingen. Dat is een daling van 4,6 procent ten opzichte van vorig jaar, toen er 7402 leerlingen waren. In de bachelor verpleegkunde hebben we dit jaar 8541 studenten, ten opzichte van 9215 het jaar voordien. Dat is een daling met 7,3 procent. Alle bachelors in de gezondheidszorg dalen gemiddeld met 2,6 procent. Ik heb natuurlijk niet alle gedetailleerde cijfers mee.

Waar zitten de stijgingen? De stijgingen zitten bij de bachelors bedrijfskunde, technologie, architectuur en kunst. De zachte sector zakt dus ten voordele van andere sectoren. Ik geef u de cijfers om u wat gerust te stellen. Het is niet specifiek de hbo5-opleiding die minder populair wordt. Het is een algemene trend in de gezondheidsopleidingen, geneeskunde buiten beschouwing gelaten. De reden hiervoor is niet duidelijk. We kunnen nog niet van een trend spreken omdat het nog maar over één jaar gaat. Het lijkt er wel op dat er een algemene terugval is in de interesse voor de zorgsector en zelfs voor de social profit in de ruimere zin. Een mogelijke verklaring is de aantrekkende economie, waardoor jongeren minder kiezen voor zachtere sectoren, die typisch stabiel zijn vanwege een hoog aandeel overheidssubsidiëring. Sowieso monitoren we de instroom, de doorstroom en de uitstroom in de zorgopleidingen met heel veel aandacht. Het bijhouden en analyseren van de nodige boordtabellen is een vast onderdeel van de uitrol van het actieplan van collega Vandeuren, en samen met de Vlaamse zorgambassadeur bekijken we hoe we de instroom op peil kunnen houden.

Ik kom tot het tweede onderdeel van uw vraag, de onderhandelingen met minister De Block. Met de Vlaamse Regering, en met jullie steun – die kamerbreed is, denk ik – hebben we een duidelijk standpunt ingenomen over de toekomst van de hbo5-opleiding verpleegkunde: we pleiten voor het behoud van de leerladder in de zorg, met zorgkundigen op niveau 4 en verpleegkundigen op niveau 5 en 6. De federale wet voorziet op dit ogenblik evenwel nog steeds in één enkel profiel voor verpleegkundigen, waar beide opleidingen aan moeten voldoen. Wij hebben in onze nota gepleit voor een eigenstandig profiel voor beide, zodat de differentiatie en complementariteit die er bestaat – in het onderwijs en op de werkvloer is

er een verschil in taken door bachelors of door hbo5-verpleegkundigen – ook in de wetgeving wordt overgenomen. We hebben minister De Block daarvan in kennis gesteld, maar tot nu is een dergelijke wijziging niet opgenomen in de hervorming van het zogenaamde koninklijk besluit nummer 78, een zeer grote werf.

Op vandaag heeft dat tot gevolg dat de situatie ongewijzigd blijft en dat blijft gelden wat al jaren geldt: Vlaanderen organiseert twee opleidingen die allebei leiden tot hetzelfde federaal gereguleerde beroep. De Vlaamse regelgeving is op die situatie voorzien, en tot nader order blijft die dan ook ongewijzigd. Zowel het hbo5- als het bachelordiploma vermelden dat de opleidingen voldoen aan de federale en Europese regelgeving. Zolang er aan de wetgeving niets verandert, blijft dat zo. Er hoeft dus geen twijfel te zijn over de toekomst van de hbo5-opleiding verpleegkunde. Ik heb dat recent nog in een brief aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) duidelijk gemaakt, een brief van 20 februari 2018, en ik ben ook van plan om samen met collega Vandeuren de hbo5-scholen er nogmaals op te wijzen dat de regelgeving tot nader order ongewijzigd blijft. Ik wil ook nog verduidelijken dat indien de federale en Vlaamse regelgeving zouden wijzigen, er in dat geval enkel gevolgen kunnen zijn voor toekomstige studenten, en er dus nooit met terugwerkende kracht wordt geraakt aan rechten van studenten die al gestart zijn of mensen die reeds het diploma hebben. Toen we de bacheloropleiding hervormden, was dat ook zo.

Ik kom tot de derde vraag, over de contractstages. De hervormde bacheloropleiding is nu anderhalf jaar ver, de studenten in het nieuwe curriculum zitten dus in hun tweede jaar. Voor een evaluatie is het me nog te vroeg, zeker omdat de grootste veranderingen eraan komen in de latere jaren. Wel stel ik vast dat de hogescholen zeer hard gewerkt hebben aan een nieuw en sterk curriculum, dat nu volop in uitrol is. Ik wil er ook op wijzen dat de vernieuwde opleiding, zodra ze op kruissnelheid is, ook nog opnieuw door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) geëvalueerd wordt, zodat ze definitief geaccrediteerd kan worden. Dat is dus een van de uitzonderingen waarbij de opleidingsbeoordeling nog niet automatisch onder het nieuwe stelsel van de instellingsreview valt.

Over de vormgeving van de contractstage is er, zoals aangekondigd in mijn beleidsbrief, intensief overleg tussen de opleidingen en het werkveld. Dat is ook een beetje logisch, want zij zijn de partners die invulling moeten geven aan dit nieuwe onderwijsconcept. Op 19 februari is een denkdag georganiseerd met de hogescholen en vertegenwoordigers van de sector. Daar is ook beslist om de studenten zelf te betrekken in het denkwerk, wat ik uiteraard ten zeerste toejuich. Dat gebeurt via focusgesprekken. De input van de denkdag en die gesprekken hebben geleid tot een 'white paper' over de contractstage. De betrokkenen zullen dit document op 14 mei overhandigen aan de twee betrokken ministers, mezelf en minister Vandeuren. Zodra ik dat heb ontvangen, kan ik daarover met jullie van gedachten wisselen.

Ik geef nog mee dat de contractstage een totaal nieuw onderwijsconcept is. Het is een soort van duaal leren in het hoger onderwijs. Er is een aspect vergoeding, maar dat vraagt een heel nieuwe samenwerking met het veld zelf.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Ik kijk mee met u uit naar de white paper. Het is altijd goed om de studenten erbij te betrekken. Inderdaad, de ongerustheid is er wel.

Zoals u zelf aangeeft, wordt dat vierde jaar een heel andere manier van werken. Het is niet meer zo ver af. 2019 is volgend jaar, ik denk dus dat we daarmee moeten voortdoen. Wanneer u de 'white paper' gekregen hebt, hoop ik dat wij die al of niet in deze commissie eens kunnen bespreken om eens te kijken waar we naartoe kunnen. De duidelijkheid voor de studenten hbo5-opleiding is sowieso

van levensbelang. Maar zoals u zelf aangeeft, zit het vast op het KB 78, waar ik me zeer bewust van ben. Daar blijft het echt haperen. We kunnen in Vlaanderen wel vooruit willen, maar de wetgeving aan de overkant moet kunnen volgen.

De huidige vervolgopleidingen worden afgebouwd. De basisopleiding is uitgebreid. Daarin zijn nu al heel wat studenten aanwezig. Volgend schooljaar studeren de laatste studenten met de driejarige bacheloropleiding af. Hebt u een idee welke impact wordt ervaren op die vervolgopleidingen? Is er een impact van het feit dat de studenten die nu gaan afstuderen, dat niet meer kunnen volgen? Kommen daar vragen over?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, eigenlijk moet ik het niet herhalen, maar u hebt gezegd dat de huidige generatie studenten hbo5 Verpleegkunde zich geen zorgen moeten maken. Anderzijds is het wel zo dat meerdere collega's, onder andere ikzelf, een eerste maal op 1 oktober 2015 en een laatste maal op 9 november 2017, u vragen hebben gesteld in deze commissie over de contractstages. We weten met zijn allen dat de contractstages plaats zullen vinden vanaf het schooljaar 2019-2020. Als we het dossier bekijken, kunnen we moeilijk tegen elkaar zeggen dat het razendsnel vooruitgaat. Dat er enige tijd voor overleg nodig is, is begrijpelijk, maar mijn vraag is: wie is er op dit moment en op welk niveau specifiek verantwoordelijk voor de volgende stappen die moeten worden gezet zodat het dossier vooruit zou kunnen gaan?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik dank collega De Meulemeester voor de vraag. Het thema komt in deze commissie regelmatig aan bod. Een paar maanden geleden hebben we de discussie gevoerd over de daling van het aantal studenten in de bachelor Verpleegkunde. Wij hadden vanuit onze fractie de vrees geuit dat die er mogelijk zou kunnen zijn wegens de studieduurverlenging van drie naar vier jaar. Er is ook een latere uitstroom – we hebben natuurlijk de contractstages, maar dat gaat niet over afgestudeerde verpleegkundigen – waarbij de ziekenhuizen toch wel een tekort vrezen. U hebt toen gezegd dat we zouden onderzoeken wat de mogelijke redenen waren van de daling van het aantal studenten in de bachelor Verpleegkunde en of die iets zou kunnen te maken hebben met de studieduurverlenging. Is dat ondertussen gebeurd of wanneer mogen we daar een resultaat van verwachten?

Ik kijk uiteraard ook uit naar de 'white paper' van de contractstage. Wanneer u die gekregen hebt, zou het goed zijn om die over te maken aan het parlement, zodat we hier opnieuw de discussie kunnen voeren.

Koen Daniëls (N-VA): Ik heb nog een paar aanvullingen. Minister, het klopt dat ook wij vanuit de N-VA met grote ogen uitkijken naar de aanpassing van het KB 78 om daar specifieke taken in op te nemen zodat elk profiel hbo5 en de bacheloropleiding Verpleegkunde hun eigenheid behouden. Dat is niet puur uit behoudsgezindheid, maar vanwege het feit dat we die profielen nodig hebben in onze ziekenhuissector.

De school waar ik vandaan kom, had een heel grote hbo5-opleiding. Die opleiding heeft een specifiek leerlingenprofiel, dat een bepaalde begeleiding nodig heeft en dat we dan effectief in dat diploma kunnen tewerkstellen. Zij stellen niet alleen een aantal verpleegkundige taken maar werken ook sterk agogisch. We moeten echt opletten dat dat profiel niet verloren gaat.

Over dat laatste maak ik me, net zoals collega De Meulemeester, heel veel zorgen. Binnen een paar weken komen de infodagen over de hbo5-opleidingen voor de secundaire scholen eraan. Ouders die een beetje in de sector zitten, beginnen

vragen te stellen. Zal die opleiding wel blijven bestaan? De studentenaantallen dalen, zullen ze wel mogen werken? De directeurs moeten in alle eerlijkheid antwoorden: 'Tot nader order wel.' Als je als ouder van een 18-jarige 'tot nader order wel' hoort, dan begint er een belletje te rinkelen en denkt men: 'Zouden we dat wel doen, want de toekomst is onzeker?' Bijgevolg schrijven er minder mensen in. Dat wil zeggen dat die school minder uren heeft en dus komt er ook onzekerheid bij de leerkrachten in die school. Je merkt dat die dan ook eieren voor hun geld kiezen en beginnen rond te kijken. Het team in die scholen begint dan uit elkaar te vallen. Dan krijg je een draaikolk waar je nog moeilijk uit geraakt.

Ik wil een heel expliciete oproep doen om ervoor te zorgen dat die draaikolk stopt. Ik zou bijna zeggen vanuit onze partij: mocht dit nu allemaal in de handen zitten van Vlaanderen, en in één gemeenschap, dan hadden we het hier ter plekke kunnen regelen. Maar helaas is dat niet zo en zijn we afhankelijk van beslissingen op het vlak van KB 78 om daaruit te geraken.

Die Europese regels gaan natuurlijk over mobiliteit in Europa. Wat je in je eigen land doet, dat doe je volgens de normen die je zelf wilt. Dat is een eerste belangrijk punt om mee te geven.

Een tweede punt, waar u hier niet verder op moet ingaan, koppel ik aan een andere opleiding waar we met een gelijkaardig probleem zitten, namelijk de mondzorg-assistenten. Er is een tijd geweest dat die mondzorgassistenten alles mochten doen behalve werken in de mond, omdat het op federale niveau niet geregeld was.

Je kunt je dan wel afvragen hoe die opleidingen studenten moeten rekruteren en moeten werken, als je zegt dat je hen wil opleiden tot mondzorgassistent, maar ze mogen alles doen behalve werken in de mond. Daar maak ik me, samen met onze fractie, de hbo5-opleidingen, de ziekenhuizen en de mensen in de sector, toch wel ernstige zorgen over. Ik vraag om bij de federale overheid heel sterk aan te dringen om daar knopen door te hakken voor het te laat is. Als die opleidingen leegstromen en we hebben dat leerlingenprofiel niet meer, dan zullen we in ziekenhuizen vleugels moeten sluiten door een tekort aan personeel om de boel te runnen.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik spreek niet over dit doemscenario van u en over de draaikolken. Dat is ook de reden waarom ik samen met minister Vandeurzen een brief heb gestuurd aan alle scholen hbo5 om te melden dat er niets verandert. Je kunt wel zeggen: tot nader order...

Collega Daniëls, je kunt onrust voeden of je kunt proberen rust te brengen. Dat is wat wij proberen te doen. Ik heb daarnet in mijn antwoord gezegd dat, mocht ik zelf de veranderingen kunnen doorvoeren, het allang was gebeurd. Maar ik zit niet in dat kader. Ik ben afhankelijk van iemand anders en van een ander niveau.

Studenten die starten, krijgen een diploma. Laat ons daarvan uitgaan. Neen, niet van uitgaan, het is zo. Als je start met een hbo5-opleiding verpleegkunde aan een van onze scholen, dan krijg je het diploma en volg je het traject zoals het is bepaald bij de start van je studies. Dat geldt voor iedereen.

Dat zou ook afschrikwekkend kunnen werken, ouders die zeggen: 'Oei-oei, we gaan onze dochter of onze zoon zeker geen hbo5 verpleegkunde laten doen, want stel dat hij of zij dat diploma dan heeft, waar zal hij of zij dan kunnen gaan werken als alles verandert?'

Mensen die het diploma houden, behouden ook alle rechten die eraan verbonden zijn. Wijzigingen gelden enkel voor de toekomst. Hoe we in Vlaanderen intern onze verpleegkunde organiseren, dat is onze zaak. Het gaat hier inderdaad over de Europa-conformiteit. Onze opleidingen zijn allemaal gecontroleerd, zowel hbo5

door onze inspectie, als de bacheloropleidingen door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).

We hebben goede opleidingen en ze leiden toe tot een diploma. We hebben dat ook zo vermeld in onze regelgeving. Tegelijk vragen we aan de federale overheid dat ze het nodige doet om in KB 78 in de mogelijkheid te voorzien van een gedifferentieerd profiel. We hebben er dan teamverpleegkundige van gemaakt en bachelor in de verpleegkunde. Dat is zeer mooi en dat strookt ook met de praktijken die er vandaag zijn op het werkveld, maar zolang dat niet is geregeld, blijft alles zoals het vandaag is. Dat is de boodschap die ik geef aan onze scholen, om hen daarin gerust te stellen.

Mijnheer Daniels, het scenario dat u daarnet hebt geschetst, wens ik niet. We hebben de hbo5'ers nodig. Ze doen heel mooi werk, maar hbo5 verpleegkunde is een emanciperende opleiding. Voor jongeren die van thuis uit niet automatisch de kans zouden krijgen om verder te studeren, is dit een heel interessante weg om een goed diploma hoger onderwijs te halen. Vandaar de aantrekkelijkheid.

In onze ziekenhuizen zijn de helft van de verpleegkundigen die aan de slag zijn, hbo5-verpleegkundigen. Ze doen dus goed werk. We moeten dat dossier en de wijzigingen eraan behoedzaam aanpakken. Er zijn inderdaad straks infodagen en dit is de boodschap die wij geven. Ik zal er nauw op toezien dat de boodschap door allen – dat zult u zeker ook doen – wordt gegeven dat we geen ongerustheid creëren. Dat wil ik wel zeggen. We kunnen het ons niet permitteren dat de instroom in dat beroep zou verzwakken.

Ik heb begrepen dat het probleem met de mondzorg ondertussen is opgelost. De mondzorgassistenten kunnen dus in de mond werken. Dat is zeer goed, want er zijn ook nieuwe aanvragen voor opleidingen. Ik kon moeilijk nieuwe opleidingen goedkeuren als we niet zeker zijn dat het allemaal is geregeld. De mondzorgers zullen straks met veel enthousiasme de monden van de Vlamingen en anderen kunnen verzorgen.

Er was ook nog een vraag over de vervolgopleidingen, de banaba's. Ook hier blijft de regel gelden: die blijven nog even bestaan. Die banaba's zullen evolueren naar postgraduataten omdat dat ook samenhangt met de hervorming van de bijzondere beroepstitels. Dat is ook nog een ingewikkeld dossier. Dat zit ook weer in KB 78. Dus dat moeten we ook daar weer oplossen.

Het grote voordeel van dit dossier is dat de Vlaamse Regering unaniem is. We heeft samen een nota goedgekeurd. We hebben één standpunt, ik voel me dus echt gesteund door de regering. Ik hoop echt dat dit ook federaal kan worden gedeblokkeerd.

Ik kan u die brief bezorgen. De brief die naar de scholen gaat, hebben we ook aan de Vlor bezorgd, in antwoord op de mogelijke vragen die er zijn.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, er is maar één zaak: blijven aandringen bij de federale overheid, blijven onderhandelen, blijven aandringen dat KB 78 wordt aangepast. Ik ben blij nog maar eens te horen dat de studenten die starten een diploma zullen krijgen zoals bepaald bij de start van hun studies. Ze behouden ook hun rechten op de werkvloer, want we hebben hbo5'ers nodig op de werkvloer. Ze zijn van levensbelang. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de oprichting van een neutraal en onafhankelijk meldpunt in het onderwijs – 1614 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Voorzitter, dit is geen nieuwe vraag. Ik heb het al een paar keer over dit thema gehad.

11,8 procent van de leerkrachten in Vlaanderen wordt geconfronteerd met pesterijen door collega's of directieleden. Dat bleek uit een driejaarlijks onderzoek van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) uit 2015 bij 13.000 leerkrachten.

Slachtoffers van pesterijen kunnen in de meeste scholen rekenen op een goed uitgebouwd welzijnskader van vertrouwenspersonen en preventieadviseurs die een neutraal begeleidingsproces kunnen opstarten. Voor een groot deel van de leerkrachten is een degelijke ondersteuning echter niet vanzelfsprekend, zeker niet in scholen waar de federale welzijnswetgeving nog niet helemaal op punt staat.

Om deze reden heb ik in talrijke vragen om uitleg in deze commissie steeds gepleit voor een actief preventiebeleid rond psychosociaal welzijn en een neutrale en netoverschrijdende dienst waar slachtoffers terecht kunnen met hun klacht. Vroeger werd deze rol ingevuld door het steunpunt 'Ongewenst gedrag op school' van de vzw Limits. Deze samenwerking met het departement werd enkele jaren geleden stopgezet. Nochtans kon vzw Limits in het laatste jaar 103 meldingen over ongewenst gedrag op school registreren die betrekking hadden op relationele moeilijkheden tussen volwassenen. De leemte na de stopzetting van de samenwerking is groot. Op dit moment bestaat er geen enkele onafhankelijke instelling waar de slachtoffers terecht kunnen.

Minister, een week voor het indienen van deze vraag maakte u bekend dat u samen met de instellingen van het hoger onderwijs een charter over grensoverschrijdend gedrag hebt ondertekend. Mijn vreugde was bijzonder groot toen ik las dat u samen met de partners een neutraal en laagdrempelig meldpunt zou oprichten.

Minister, kunt u meer toelichting geven bij het charter en het onafhankelijk meldpunt dat men zal oprichten voor het hoger onderwijs? Zult u de lijn door trekken en eveneens een onafhankelijk meldpunt oprichten voor het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs en zelfs het deeltijds kunstonderwijs? Kunt u uw antwoord motiveren? Ziet u mogelijkheden om de samenwerking met vzw Limits weer op te starten, eventueel met een andere naam, en een beroep te doen op de expertise die daar aanwezig is? Waarom wel of waarom niet?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben een beetje verbaasd dat hier zo weinig volk zit. Best dat we nog wat toeschouwers hebben.

Mevrouw Celis, ik heb in de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag van 14 december 2017 een uitgebreide toelichting gegeven over alle maatregelen in het onderwijs met betrekking tot dit thema. Ik weet dat u geen lid bent van die commissie. Het is misschien nuttig om het verslag van die commissie te lezen. Daar werd vrij uitvoerig gediscussieerd over een en ander.

De voorzitters van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLOHRA) hebben op 21 maart 2018 een charter ondertekend

over grensoverschrijdend gedrag. In deze engagementsverklaring verklaren alle universiteiten en hogescholen te zullen werken aan een duurzaam beleid rond grensoverschrijdend gedrag. Tien thema's zien zij daarbij aan bod komen: preventie van grensoverschrijdend gedrag en het bespreekbaar maken van het thema; streven naar een vergelijkbare behandeling van alle groepen die daarbij betrokken zijn; duidelijke communicatie en een laagdrempelig meldpunt – speciaal voor u, mevrouw Celis; een neutraal meldpunt –; ook speciaal voor u: de begeleiding van de externe kanalen; infrastructuur en begeleiding; coördinatie bij individuele klachten; een oplossingsgerichte benadering; communicatie met de pers, als dat nodig is; monitoring op organisatieniveau.

Voor mij is het van belang dat alle informatie over waar je met een klacht terecht kunt, eenduidig, zichtbaar en gemakkelijk toegankelijk is. Als je bij de overweging van een melding eerst allerlei zaken moet opzoeken om te weten welke stappen nodig zijn, verhoogt dat de drempel. Sommige leden van de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag gingen dat meteen googelen, en vonden dan bijvoorbeeld bij de Universiteit Gent een nummer, waarbij je niet kon weten bij wie je terecht kwam. Ik heb dus aan onze instellingen gevraagd dat iedereen er zeer transparant voor zou zorgen dat een probleem laagdrempelig kan worden gemeld, zonder dat mensen die een melding doen, bang moeten zijn voor hun carrière. Daar waren wel wat zorgen over.

Het kan een melding zijn per instelling hoger onderwijs. Je kunt ook meerdere meldpunten per locatie hebben. Zo kan bijvoorbeeld de KU Leuven per campus een eigen meldpunt organiseren. De instellingen kiezen zelf hun optie. Mevrouw Celis, je zult dus instellingen hebben met één centraal meldpunt, en instellingen met meerdere meldpunten. Dat hoeft geen probleem te zijn, voor zover ik ervan overtuigd ben dat het voor een student of een personeelslid of eender wie zeer gemakkelijk te vinden is op welke manier het georganiseerd is. Dat is het allerbelangrijkste.

Voor meer uitleg over het charter verwijs ik naar het charter zelf, dat ik aan de leden van de commissie ter beschikking zal stellen.

Het gaat hier niet over een neutraal meldpunt ergens in Brussel. Ik wil dat het een meldpunt 'van vlees en bloed' is, een concreet contactpunt waar je terecht kunt. Iemand van de collega's vroeg of daarvoor geen bepaald telefoonnummer in het bijzonder kon vermeld worden. Dat kan, maar dan moet er toch altijd nog doorverwezen worden. Als iemand een melding wil doen heeft men er niet zoveel baat bij om doorverwezen te worden.

Dan kom ik tot uw vraag naar meldpunten in het leerplichtonderwijs, volwassenenonderwijs en dko. Ik kan begrijpen dat u daar heimwee naar heeft, want de vzw Limits nam inderdaad de rol van meldpunt op zich. De subsidieovereenkomst is echter stopgezet, na negatief advies van de inspecteur van Financiën. Rekening houdend met alle opmerkingen van de inspecteur was het wel mogelijk dat het GO!, de onderwijskoepels en de CLB-centrumnetten een raamovereenkomst met een extern steunpunt sloten, waarbij mogelijk wordt gemaakt dat scholen tegen een goedkoper tarief een beroep kunnen doen op een externe instantie voor ondersteuning bij vragen of bij conflicten over ongewenst gedrag.

Uit overleg met de onderwijsverstrekkers en CLB-centrumnetten bleek dat de koepels en het GO! zelf al initiatieven namen om tussen te komen. Zo werden er diensten opgezet om te bemiddelen, werd verduidelijkt bij wie men terecht kan voor ondersteuning van het beleid inzake ongewenst gedrag en werden bij de onderwijsverstrekkers meldpunten in het leven geroepen. Op basis van dit overleg en de al genomen initiatieven bij de onderwijskoepels en het GO! heb ik beslist om geen extern meldpunt op te richten, maar de voorhanden zijnde middelen te behouden en te evalueren. We moeten eerst samen nagaan of de genomen

initiatieven een verbetering zijn en als we daar een evaluatie van hebben, kunnen we misschien nog iets doen om een en ander te versterken. Hiervoor werd er een werkgroep psychosociale risico's in het leven geroepen.

De initiatieven die ondertussen zijn genomen, slaan vooral op het versterken van de onderwijsinstellingen zelf, zodat men zelf kan werken aan oplossingen. Dit verschilt op zich niet van de aanpak in het hoger onderwijs: ook daar zijn het de instellingen zelf die een meldpunt installeren.

Wanneer het aankomt op inspanningen rond deze problematiek, moet in eerste instantie de aandacht gaan naar het voorkomen van ongewenst gedrag. In scholen waar die cultuur sterk aanwezig is, heb je niet vaak het meldpunt nodig. Het feit dat er een transparante procedure is, kan preventief werken als je ook de garantie hebt dat er ernstig met klachten omgegaan wordt.

Het beleidsplan dat vzw Limits uitwerkte, werd geactualiseerd en herwerkt tot de brochure 'Beleidsplan ter bevordering van het welzijn en welbevinden in onderwijsinstellingen'. We organiseren jaarlijks opleidingen tot vertrouwenspersonen in het onderwijs. We stelden ook de brochure 'Werken aan een verbindend schoolklimaat' ter beschikking. Voor de uitgebreide toelichting van alle maatregelen en initiatieven in onderwijs met betrekking tot dit thema, verwijs ik naar de gedachtewisseling die ik had met de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag op donderdag 14 december 2017. Ook vanmiddag werd in de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag de discussie ten gronde gevoerd, met inbegrip van de voor- en nadelen van een onafhankelijk meldpunt.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Er zijn initiatieven genomen in de scholen. Veel zaken verlopen correct en transparant. Toch zijn er nog leerkrachten en directieleden die het slachtoffer werden van pestgedrag en, ondanks het feit dat de kanalen bestaan om dat te melden, daar toch niet aan toe geraken. Bij mij worden nog dagelijks meldingen gedaan van mensen die hun verhaal willen komen doen. Velen zijn al naar de rechtbank gestapt omdat er anders geen sluitende oplossing komt. Gelukkig zijn daar heel wat mensen bij die nog altijd graag weer les zouden geven. Ze zouden graag weer hun job uitoefenen en onder collega's functioneren, zoals ze dat voorheen deden. Daarom was ik blij met de engagementsverklaring voor het hoger onderwijs. Het is misschien naïef te denken dat je dit kan copy-pasten om het ook voor het leerplichtonderwijs en het dko toepasbaar te maken. Zo eenvoudig zal het misschien wel niet zijn, maar ik hoop dat de engagementsverklaring en de tien elementen die daarin zitten, met de focus op een laagdrempelig neutraal meldpunt en het samen aan de slag kunnen gaan om een oplossing te vinden voor het probleem, breder uitgerold kan worden.

Het doet me deugd te horen dat de koepels en ook het GO! een aantal nieuwe initiatieven hebben genomen. We moeten de evaluatie afwachten. Als de evaluatie niet oplevert wat we verwacht hadden, zie ik in de engagementsverklaring een zeer nuttig instrument, naast mijn voorstel van resolutie, dat al door enkele mensen is nagekeken, om daar nog iets krachtadiger en ruimer mee aan de slag te kunnen gaan. Uit de feiten blijkt dat het nog altijd om een moeilijk probleem gaat, dat lang kan aanslepen. Het maakt mensen bijzonder ongelukkig en op termijn zijn er soms heel weinig goede oplossingen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Voorzitter, ik wil op twee punten ingaan. Het eerste punt betreft het charter. Ik heb dat charter bekeken. Een tijdje geleden ben ik naar de vorige vergadering van de commissie Grensoverschrijdend Gedrag geweest, waar dat charter is besproken. Het charter omvat een stappenplan en een

preventief onderdeel waarin een aantal zaken worden vermeld. Wat het charter echter niet aanpakt, is de problematiek van de context waarin seksisme gedijt. Ik heb dat toen ook gezegd. Grensoverschrijdend gedrag wordt in die context als een gangbare omgangsvorm bestempeld, en dat wordt eigenlijk niet aangepakt.

Ik verklaar me nader. Eigenlijk vertrekt het charter vanuit grensoverschrijdend gedrag waarbij een dader handelingen stelt die niet kunnen ten aanzien van een slachtoffer. Het charter heeft het echter niet over het probleem in het hoger onderwijs. Het danst eigenlijk om de hete brij heen. Het probleem in het hoger onderwijs situeert zich voornamelijk in de cultuur van initiatierites voor nieuwkomers, studentendopen, schachtenontvangsten en vernederingen om er nadien bij te kunnen horen. Verder is er het gebrek aan creativiteit bij de organisatie voor bepaalde fuiven, wat leidt tot toestanden met posters waarop vaak halfnaakte vrouwen te zien zijn.

Ik heb niets tegen halfnaakte vrouwen. We zijn nu eenmaal een mooi geslacht om naar te kijken, maar het gaat om de zoveelste poster waarmee veel meisjes zich totaal niet kunnen identificeren. Ze hebben echt het gevoel na hun leerplichtonderwijs in een seksistische cultuur school te lopen. Dit heeft niets te maken met een hang naar preutsheid. Daar moet niemand me van verdenken.

Eigenlijk wordt het seksisme als cultuur in het charter van de VLIR niet aan de kaak gesteld. De VLIR doet alsof dit niet bestaat, en dat is een probleem. Volgens mij zal het charter niet doeltreffend zijn zolang het de problemen niet benoemt.

Ik heb hierover gesproken met een aantal studentenvertegenwoordigers van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS). Zij hebben gezegd dat ze op de hoogte zijn, maar dat het erop aankomt dit binnen de instellingen bespreekbaar te maken. Ik verwacht van de instellingen, de directeurs, de rectoren en de onderwijsdirecteurs dat ze dit met de studentenkringen opnemen. Het staat de studenten vrij om creatief te zijn. Ze kunnen de zoveelste onnozele seksistische poster maken, maar ze kunnen ook eens iets anders doen. Zij kunnen die jongeren tot wat creativiteit aanmanen en hen wijzen op de bias die ze hebben. Als ze dat niet doen en als er op een campus veel grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt, zou ik als advocaat die een slachtoffer moet verdedigen de instellingen mee in beschuldiging stellen omdat ze de seksistische cultuur gedogen waarin dat grensoverschrijdend gedrag wordt geaccepteerd. Dat zou voor de instelling geen feest zijn.

Voorzitter, als ik op uw goedheid kan rekenen, wil ik het nog over leerplichtonderwijs hebben. Het is mijn eerste tussenkomst deze namiddag.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel, het is niet zo dat uw tijd per vraag om uitleg kunt opsparen en dan voor een vraag om uitleg volledig kunt gebruiken.

Ann Brusseel (Open Vld): Voorzitter, dat zou nochtans een rationele aanpak zijn.

Het leerplichtonderwijs is een totaal ander thema. Ik begrijp waarom hier wordt gezegd dat we misschien eens naar best practices zouden kunnen kijken. Ik ben absoluut voor dat principe te vinden. Het feit is echter dat het in het leerplichtonderwijs om een-op-een-problemen gaat, met een pester en een slachtoffer. Dikwijls heeft dat probleem ook nog een geschiedenis.

Minister, wat we daar eigenlijk nodig hebben, is een meldpunt, maar dan een meldpunt dat werkt. Momenteel heeft het GO!, bijvoorbeeld, een instantie hiervoor. De echte problemen, waarover wij mails krijgen en worden aangesproken, bereiken dat meldpunt echter zelden. U hebt daarnet al gezegd dat een school ook een beroep kan doen op externen om het ongewenst gedrag bij te sturen. Dat mag nu. Het is echter de directeur die de steun van externen moet inroepen. Wat gebeurt er als de directeur zelf de pestkop is?

Ik heb de voorbije jaren niet weinig getuigenissen gehoord. Steeds was de directeur de pestkop. Die mensen krijgen dan van het GO! te horen dat ze de problemen bij de directeur moeten aankaarten. Dat marcheert niet. Als het gesprek niet zo vlot verloopt, moeten ze naar de algemeen directeur gaan. De algemeen directeur verklaart dan dat hij het probleem kent, dat die directeur nog niet meteen op pensioen gaat en dat hij wel zal zien. Er gebeurt, met andere woorden, niets en die leerkrachten worden ontmoedigd.

Dit gaat ook over zwak leiderschap. We kunnen dit eigenlijk terugvoeren naar de discussie die we deze voormiddag hebben gevoerd. Een goede leider pakt de zaken aan, kan professioneel met alle vormen van problemen omgaan en hoeft zijn personeel niet te pesten als iets niet lukt. Hij pakt dergelijke problemen aan.

Ik ben benieuwd hoeveel vragen spmt arista, de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk, krijgt en hoeveel vragen worden afgehandeld en wanneer daadwerkelijk wordt opgetreden. Ik ken meer mensen die vanwege pesterijen uit het beroep stappen dan mensen die door een bemiddelingsdienst worden geholpen. Op dat vlak moeten we een verschil maken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Celis, ik wil eerst een organisatorisch-procedurele opmerking maken. Ik vind het een beetje spijtig dat we een paar weken geleden in de commissie Grensoverschrijdend Gedrag uitvoerig over de hogescholen en de universiteiten hebben gedebatteerd. Ik vind het namelijk niet zo aangenaam heel dat debat nu opnieuw te moeten voeren en weer al die opmerkingen te krijgen. U kunt daar niets aan doen, want uw vraag om uitleg is ontvankelijk verklaard. Ik wil dat eens met de voorzitter van deze commissie opnemen. We organiseren hier ad-hoccommissies en ik probeer me daarnaar te schikken, maar dan moet er natuurlijk wel voor worden gezorgd dat de thema's gebundeld worden aangekaart op het ogenblik dat de commissievergadering wordt georganiseerd. U kunt daar niets aan doen, maar ik zal dat nog bespreken. Indien dit niet gebeurt, is het mogelijk zaken te blijven herhalen.

Toen ik de eerste versie van de engagementsverklaring onder ogen kreeg, was ik eigenlijk een beetje kwaad. Er was geen eensgezindheid tussen de hogescholen en de universiteiten. Ik wist niet wat ik ervan moest denken. Ik vroeg me af of ze het collectief niet belangrijk vonden.

Ik maak nu abstractie tussen leerplicht en hoger onderwijs, maar minstens in het hoger onderwijs moet dat toch overal gelijk worden georganiseerd. Enfin, dan zijn de neuzen in dezelfde richting gedraaid, maar nu moet iedereen operationaliseren. Ik kan u alleen maar mijn engagement geven dat ik er nauw op zal toezien.

Voor mij is het elementair, nog eens, en preventief dat je weet dat er binnen de instelling op een fatsoenlijke manier wordt omgegaan met klachten, ik herhaal het nog eens, zonder dat jonge doctorandi bang moeten zijn voor hun carrière of dat er repercussies zullen volgen als ze klagen. Omgekeerd kan iemand die klaagt ook de carrière van een prof in het gedrang brengen. De persoon die wordt aangeklaagd, moet ook zeker zijn dat er op een neutrale en objectieve manier wordt omgegaan met een klacht. Dat vind ik wezenlijk, dat dit in elke instelling geïnstalleerd is.

Als dat niet zo is binnen afzienbare tijd, mevrouw Celis, wil ik gerust opnieuw kijken naar uw voorstel voor een neutraal punt ergens. Maar dit zal voor mij geen soelaas brengen, omdat ik geloof dat klachtenbemiddeling dichtbij moet gebeuren. Straks kom ik terug op die directeur. Hoe dichterbij je dat doet, hoe meer je kunt werken aan zo'n klimaat. Als je dat hier in Brussel met een rode telefoon zou doen, dan kunnen al die instellingen hun personeel daarnaar doorverwijzen. Welke hefboomen hebben

wij dan om te zien of de cultuur in die instelling verandert? Geen. Daarom moet het bij mij in de cultuur van elke instelling aanwezig zijn.

Er zijn voorstellen gekomen, bijvoorbeeld dat iedereen in een glazen bokaal ondervraagd wordt. Dat vind ik nu ook niet nodig. We mogen niet beginnen bang te zijn als man en vrouw samen in een kamer te zitten. We moeten weg van die extremen. Wat dit betreft, ben ik duidelijk.

Wat het leerplichtonderwijs betreft, denk ik dat het klopt dat we geen copy/paste kunnen doen, dat er verschillen zijn. Maar ook hier kan dit worden geregeld. De externe diensten voor bemiddeling op het werk kunnen daar perfect in begeleiden. Dat gebeurt ook in een aantal scholen, maar nog niet overal. Hier, in de koepels zijn ze er, kunnen zij een rol spelen.

Mevrouw Brusseel, als u een voorbeeld hebt, kunt u ons gerust de coördinaten bezorgen. Er zijn ook binnen de administratie vertrouwenspersonen. Zeg ons over welke school het gaat, ook als het om de directeur zelf gaat, daar bestaan perfecte procedures voor. Als het echt niet gaat om je tot de persoon te richten bij wie je het moet melden, kun je zelfs naar een externe dienst voor preventie op het werk gaan. Ik vind dat elke leerkracht moet weten dat dit kan. Maar als dat niet geweten is, zit men in een schaar. Copy/paste lijkt me vrij moeilijk omdat het leerplichtonderwijs een andere cultuur heeft, maar ik neem jullie zaken mee.

Mevrouw De Meulemeester, u hebt me indertijd eens een geval gemeld, u hebt ons de coördinaten bezorgd, we hebben dat aangepakt. Als u daar zorgen over hebt, bezorg ons de gegevens. We kunnen ervoor zorgen dat de persoon in kwestie de goede informatie krijgt, ook zonder te oordelen over wat er in een bepaalde school gebeurt. Onderwijs is mensenwerk, dus we kunnen niet uitsluiten dat er op bepaalde plaatsen dingen fout lopen. Maar op veel plaatsen gebeurt het ook goed en correct.

Dat er nog werk aan de winkel is, collega's, daar moet u mij absoluut niet van overtuigen. Ik ben het daar volledig mee eens. Dat is niet alleen in het onderwijs het geval.

Vera Celis (N-VA): Minister, mijn collega, mevrouw Brusseel, en ik zijn zo door-drongen van de problematiek dat ik misschien moet overwegen om samen een dienst op te richten, een vzw, waar men melding kan doen. Wij blijven gewoon op die nagel kloppen. We vinden het zo belangrijk.

Ik deel absoluut uw mening: preventie in eerste instantie. Het gaat erom preven-tie en een bepaalde cultuur op de school te organiseren om zulke zaken niet al-leen onmogelijk, maar ook bespreekbaar te maken als het er toch is. Het blijft voor mij bijzonder pijnlijk als er telkens meldingen blijven binnenkomen. Ik geef aan die mensen die bepaalde zaken noteren of doorgeven oplossingen, ik bied hun mogelijkheden waar ze met hun klacht terecht kunnen, maar een eindig ver-haal of een opgelost verhaal hoor ik spijtig genoeg zelden of nooit.

Ik verwacht echt wel veel van de evaluatie. Het deed me ook wel deugd dat u zei dat, als de evaluatie niet zou uithalen wat we wensen te bereiken, u toch zou overwegen om eens te kijken hoe we toch naar een bepaald meldpunt – ik zal het een beetje generaliseren – zouden kunnen gaan dat effectief wel werkt.

Het zal natuurlijk altijd zo zijn dat waar mensen samenkomen en werken, er pro-blemen blijven bestaan die niet opgelost geraken. Mevrouw Brusseel, ik veron-derstel dat u verder aandacht zult besteden aan dit thema, ik ook.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de toenemende laaggeletterdheid bij Vlaamse leerlingen – 1692 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Vlaamse leerlingen van 10 hebben, in vergelijking met hun leeftijdsgenoten van tien jaar geleden, voor begrijpend lezen een achterstand van een half jaar. Met deze resultaten uit het PIRLS-onderzoek (Progress in International Reading Literacy Study) werd ons onderwijs in december grondig wakker geschud. Terwijl in 2006 nog 7 procent van onze leerlingen het hoogste niveau haalde, was dat cijfer in 2016 gedaald tot 4 procent.

Het aantal leerlingen dat presteert op het niveau net daaronder, was dan weer gedaald van 49 tot 35 procent. Het aantal leerlingen dat zelfs het laagste niveau niet haalt, steeg van 1 naar 3 procent. De conclusie is ernstig: 20 procent van onze leerlingen haalt het noodzakelijke niveau dat beschermt tegen latere laaggeletterdheid niet. Geen enkele regio ging qua leesprestaties in tien jaar tijd trouwens meer achteruit dan Vlaanderen.

Een halfjaar na de bekendmaking van het PIRLS-onderzoek trekt professor Wouter Duyck van de UGent in een artikel in De Tijd van 10 april opnieuw aan de alarmbel over het zorgwekkend geletterdheidsniveau van onze leerlingen. De professor schat dat laaggeletterdheid in Vlaanderen een jaarlijkse economische kost veroorzaakt van ruim 425 miljoen euro. Ook professor Erik Moonen van de UHasselt waarschuwde in januari voor de stijgende ongeletterdheid en deed een verontrustende voorspelling: "Als we nu niet de juiste maatregelen nemen, dan is over vijf jaar een kwart van de middelbare scholieren laaggeletterd."

Beide professoren gaven in hun betoog aan dat er op dit moment te weinig gebeurt om deze verontrustende evolutie te keren. Ik stel u daarom een aantal vragen. Wat is uw reactie op de talrijke bezorgdheden die er op dit moment nog zijn en dat er weinig lijkt te gebeuren om het tij te keren? Welke maatregelen neemt u om het leesniveau van onze leerlingen opnieuw te laten toenemen? Kunt u ook stilstaan bij de voornemens die u formuleerde tijdens uw antwoord op mijn actuele vraag van 6 december?

Uit onderzoek blijkt dat men in het vierde leerjaar in 2006 jaarlijks 146 uur aan leesinstructie besteedde, terwijl dat tien jaar later, in 2016 dus, nog maar 84 uur was. Zult u maatregelen nemen om in de klas weer meer tijd vrij te maken voor leesvaardigheid?

Zult u maatregelen treffen om in de lerarenopleiding meer aandacht te besteden aan deze problematiek? Neemt u hierbij ook maatregelen om het geletterdheidsniveau van toekomstige leerkrachten zelf te verbeteren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dit is een zeer interessante vraag. De resultaten van het PIRLS-onderzoek zinderen ook bij mij nog na, en niet alleen bij mij. Ik was een beetje geprikkeld toen professor Duyck zijn opinie publiceerde in De Tijd van 10 april. Met zijn analyse was ik het eens, namelijk dat laaggeletterdheid een gevaar is dat we met man en macht moeten bestrijden. Maar ik ben het niet eens met zijn stelling dat er niets gebeurt. Daarom ben ik ook zelf in mijn pen gekropen en heb de volgende dag een antwoord geschreven, dat Onderwijs die laaggeletterdheid ernstig neemt.

Ik was deze ochtend opnieuw verrast. Vandaag zit het katholiek onderwijs samen met de uitgevers in verband met de handboeken. Iedereen was het erover eens dat ook de handboeken een probleem waren om het begrijpend lezen te stimuleren. Ik vond dat een goed idee. Vandaag komt dan een andere professor zeggen dat het katholiek onderwijs samenzit met de uitgevers, maar dat we ons volledig miskijken en ons niet bezighouden met de kern van het probleem. Dan word ik weer een beetje 'krikkel'. Het is een werk dat op vele fronten moet worden gevoerd. Normaal reageert professor Van den Broeck vrij rustig op heel veel zaken, maar nu was hij niet blij dat men samenzit met de uitgeverijen.

Er is dus altijd wel iemand die zegt dat het niet goed is wat we doen, terwijl we wel echt ernstig actie ondernemen. Ik zal nog wat uitleg geven over welke enorme hervormingen we in de steigers aan het zetten zijn om net die laaggeletterdheid aan banden te leggen. Ik wil dan ook de verdediging opnemen van onze scholen, leerkrachten en koepels die daar ernstig mee aan de slag gaan.

Meteen na de vrijgave van het bewuste onderzoek is de Vlaamse onderwijswereld aan de slag gegaan met de resultaten. Op 6 december 2017 heb ik overleg gehad met de onderwijsverstrekkers en de pedagogische begeleidingsdiensten. Dat leidde tot een gemeenschappelijke engagementsverklaring van alle onderwijsverstrekkers, waarin zij de vaste wil uitspraken hun verantwoordelijkheid te nemen om kwaliteitsvol leesonderwijs op de scholen te stimuleren.

Daarnaast plannen we een opvolgsonderzoek bij dezelfde leerlingen die in het PIRLS-onderzoek getest werden. Zij zitten op dit ogenblik in het zesde leerjaar. Het zou immers kunnen – maar daarover zijn we niet zeker, dat ze een sprong maken tussen het vierde en het zesde leerjaar. Ik weet niet of u de teksten hebt gezien die gelezen moesten worden in het onderzoek. We weten niet op welk moment een bepaalde leerling evolueert.

In dat vervolgonderzoek wordt ook overwogen om de tien best scorende scholen meer in detail te gaan bekijken. Wat doen zij waar andere scholen van zullen kunnen leren? We zijn naar Nederland geweest, u weet dat. Een aantal Vlaamse scholen waren toen jaloers, positief jaloers, omdat ze vinden dat ze ook baanbrekend werk verrichten op het vlak van het Nederlands. Ik heb ondertussen ook in Vlaanderen prachtige voorbeelden gezien. Er wordt echt wel op vele plaatsen ingezet op dat begrijpend lezen.

Waarom zijn we naar Nederland gegaan? Het Nederlands onderwijs slaagt er wel in om het niveau van het begrijpend lezen in het vierde leerjaar vast te houden. We hebben enkele scholen met een heel gemengd profiel van leerlingen in Eindhoven bezocht. Zij waren ooit heel slecht, maar scoren nu heel goed op het vlak van lezen. Daaruit leid ik af dat een school echt wel een sprong voorwaarts kan maken, afhankelijk van de manier waarop men het aanpakt. Het bezoek gaf ons een beter inzicht in de uitdagingen en mogelijke oplossingen, maar heeft ons vooral ook aangezet om een taalraad op te richten van betrokken experts om succesvolle recepten op te sporen en in te voeren.

Daarnaast gingen we ook het engagement aan om tot ambitieuze eindtermen voor begrijpend lezen te komen. Er komt ook een decretale minimumlat. Je hebt de eindtermen, de basisgeletterdheid die voor iedereen geldt en dan een aantal uitbreidingsdoelen die ook door ons worden vastgelegd voor Nederlands.

Technisch goed lezen, maar ook begrijpend lezen, is een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen slagen in je schoolloopbaan, maar ook om goed te kunnen functioneren in het dagelijks leven.

We investeerden de afgelopen jaren ook extra middelen in taalonderwijs. Dat weet u. Het is deze regering die extra middelen, namelijk 950 euro, vrijmaakt voor

aderstalige kleutertjes in de kleuterklassen. Ik heb in mijn opiniestuk echter ook een pleidooi gehouden, en ik zal dat hier ook herhalen, om de goesting in lezen ook te stimuleren. Als uit PIRLS blijkt dat amper 24 procent van de leerlingen, dus minder dan een kwart, aangeeft graag te lezen, terwijl het internationale gemiddelde op 43 procent ligt, dan hebben we ook een probleem als het gaat over leesplezier en zin om te lezen. Als een op de drie leerlingen aangeeft een veeleer negatieve houding te hebben ten opzichte van lezen, dan is er echt een diepgeworteld probleem, en dat los je niet alleen op door technisch goed te leren lezen.

Leesplezier is een motor achter sterk leesonderwijs. Daarvoor zijn partnerschappen nodig, ook tussen scholen en ouders. Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ook ouders spelen hierbij een belangrijke rol. Er zijn ook partnerschappen nodig tussen scholen en bibliotheken, tussen scholen, uitgevers en schrijvers. Veel scholen leveren op dat vlak al schitterend werk. Er zijn scholen waar je de recentste boeken in de bibliotheek krijgt. In Eindhoven hebben we een samenwerkingsproject gezien met de stad, die de recentste lectuur aankoopt en die aan de scholen geeft, in het kader van stedelijk beleid. Daardoor is de bibliotheek in de school niet de bibliotheek van dertig jaar geleden, maar een actuele bibliotheek met de meest recente boeken. Ook dat is natuurlijk van belang. Als je in je klasbibliotheek een aantal recente werken hebt, dan is de kans al groter dat kinderen graag zullen lezen.

Zoals ik al zei, veel scholen bij ons leveren dus schitterend werk. Je hebt prachtige leeshoeken in scholen, schoolbibliotheken, leesmama's, poëzieweken, boeken-trolleys... Wie rondkijkt in ons basisonderwijs zal een ellenlange lijst kunnen maken van inspanningen die worden geleverd, en toch, toch is het met ons niet goed gesteld als we kinderen vragen of ze graag lezen.

Die verantwoordelijkheid overstijgt onze scholen, zoals ik al zei. Een stimulerende thuisomgeving is absoluut nodig. Zien lezen doet lezen. Dat is een van de redenen waarom wij ook blijven investeren in ons volwassenenonderwijs. U zou u nu kunnen afvragen wat dat er nu in godsnaam mee te maken heeft, maar als ouders natuurlijk niet of nauwelijks geletterd zijn, niet kunnen lezen of niet graag lezen, hoe kun je dan verwachten dat een kind de liefde voor lezen oppikt? We moeten dus ook investeren in die ouders, en we doen dat ook. U weet dat onze centra voor basiseducatie nu naar de kleuterscholen gaan om ouders die de taal niet machtig zijn, ook de taal aan te leren, op het niveau van wat de kleuters leren, zodat kleuter en ouder dezelfde woordenschat op hetzelfde moment leren en in een thuissituatie kunnen gebruiken. We zetten daar dus echt wel stappen voorwaarts.

Dan is er de leesinstructie. Het aantal uren dat er daadwerkelijk wordt gelezen op school, dat bepalen wij niet als overheid. Als we een idee willen krijgen over de effectieve onderwijstijd, moeten we dat vragen aan leerkrachten. Dat is ook wat er is gebeurd bij PIRLS. Daar zien we dat er eigenlijk een daling is van de tijd die wordt besteed aan lezen, maar wat dat betreft, hebben onze onderwijspartners de handen in elkaar geslagen om tot een verbetering van de toestand te komen.

In de nieuwe lerarenopleiding zal taalsensitief lesgeven een bijzondere plaats krijgen. Dat is ook wel van belang. We hebben het daar al over gehad hier. Stel dat je een andere taal leert, bijvoorbeeld Frans. Hoe zul je een liefde voor Frans ontwikkelen? Via de grammatica of via het spreken? (*Opmerkingen van Ann Brusseel*)

Het kan alles zijn, maar wat zien we op school? Dat, als je als leerkracht zelf het Frans niet zo goed begrijpt, je je gaat vastklampen aan de grammatica. Dat is controleerbaar en dan zal de liefde verdwijnen die men kan krijgen via het spreken. Ik heb Duits geleerd doordat wij vrienden hadden in Duitsland, en dat is heel vreemd, maar die naamvallen, dat is vanzelf gekomen. Door te spreken begin je een gevoeligheid te ontwikkelen. Als iemand niet spreekt, dan kan men niet verwachten dat die taalsensitiever wordt.

Tot slot vindt er in het kader van de uitrol van het Plan Geletterdheid ook overleg plaats met de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA). Dat was de vraag over de lerarenopleiding. Op hun expliciete vraag, dus het is niet mijn eigen uitvinding, dat wil ik wel zeggen, hebben de onderzoekers de PIRLS-resultaten ook aan de VLHORA gepresenteerd, zodat zij daarmee aan de slag kunnen gaan. De engagementen die zij in dezen opnemen, vinden hun weerslag in de beheersovereenkomst die ze op dit ogenblik aan het voorbereiden zijn met de Vlaamse overheid. Ik kan u dus al goed nieuws meegeven: dit wordt ook meegenomen in de beheersovereenkomst. Dat is dan weer de garantie dat dit ook zijn vertaalslag zal krijgen in de opleiding zelf.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, dank u wel voor het antwoord. Ik denk inderdaad dat dat PIRLS-onderzoek van professor Bieke De Fraine en wat Wouter Duyck op zijn beurt zei eigenlijk alarmsignalen zijn die afgaan. We moeten bijzondere aandacht hebben voor het feit dat we een bijzonder groot probleem hebben als die trend niet keert. U hebt ook aangegeven hoe belangrijk voldoende geletterdheid voor onze maatschappij is. We zijn zo gefocust op de zelfredzaamheid van iedereen in onze maatschappij: mensen, jong en oud, opvoeden, mensen hulp bieden om zeker en vast zelfredzaam te zijn in onze kennismaatschappij. Als dan die voorwaarde van voldoende geletterdheid niet voldoende aanwezig is, dan zitten we natuurlijk ook met een bijzonder groot maatschappelijk probleem.

Ik was nieuwsgierig om het antwoord te horen op de vraag over de achteruitgang qua cijfers. We zien dus dat er een reductie is van 15 naar 9 procent qua onderwijstijd voor taal.

Dat zijn natuurlijk verschuivingen binnen de leesdidactiek zelf en uiteraard bepalen scholen en kennisinstellingen dat zelf, maar ik ben wel heel blij dat er van de onderwijspartners een erkenning is en dat er een verbetering van de toestand wordt voorgesteld. Want eenmaal men in een negatieve spiraal zit, wordt die niet zo eenvoudig meer doorbroken.

Leesplezier krijgt men inderdaad een beetje mee met de opvoeding. Ik weet ook dat er in heel veel gemeenten, mijn stad inbegrepen, heel wat inspanningen worden geleverd, niet alleen binnen een centrum voor basiseducatie maar ook op andere, leuke samenkomsten. In Geel hebben wij bijvoorbeeld een cultuurmarkt waarbij men kraampjes heeft met leuke dingen maar ook kraampjes waar mensen afwisselend voorlezen. Er zijn voorleesmomenten, zowel voor de kinderen als voor de volwassenen. En ik weet hoe succesvol die zaken zijn. Alle goede praktijkvoorbeelden die er zijn, kunnen dienen om het leesplezier te vergroten en mee te bouwen aan voldoende geletterdheid.

Ik hoop dat we vanuit de onderwijspartners ook instrumenten krijgen die ons helpen en die Vlaanderenbreed kunnen worden uitgerold om die toestand te verbeteren. Dat we die cijfers nauwgezet in het oog moeten houden, lijkt me een evidentie. De verantwoordelijkheid die ouders hier naast de scholen in hebben, deel ik absoluut met u, minister.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik kan de teleurstelling van professoren begrijpen. Wij zijn dagelijks met tal van verschillende onderwijsdossiers bezig en wij doen altijd verder, maar iemand die zijn specialisatie heeft in bijvoorbeeld die cognitieve ontwikkeling, zal vinden dat het PIRLS-onderzoek een serieuze alarmbel doet afgaan. Wanneer ik dan de communicatie bekijk van heel wat koepels en andere onderwijsorganisaties, dan zie ik dat zij bezig zijn met andere zaken waaronder burgerschap, de dialoog enzovoort. En dan kan ik die frustratie begrijpen, want

de vaardigheden inzake taal en rekenen zijn essentieel, ze vormen de kerntaal van het basisonderwijs.

Minister, ik wil even de link leggen met burgerschap. Hoe kan je een kritisch burger zijn in een maatschappij wanneer je begrijpend lezen niet sterk is? Dan sta je gewoon nergens. Dan mag je nog zoveel leuke dialogen hebben in de klas, dan mag het nog zo gezellig zijn en dan mag iedereen nog zo verdraagzaam geworden zijn, als je niet eens genuanceerde teksten kunt lezen en ingewikkelde gedachtegangen kunt volgen, dan sta je nergens met je kritische ingesteldheid. Dan ben je helemaal geen onafhankelijke burger die kan meedraaien in een samenleving, en dat is dramatisch. Voor mijn fractie is het essentieel dat het basisonderwijs slaagt in zijn kerntaal. En daarom had ik vanmorgen, toen het ging over het plan basisonderwijs, gevraagd of er ook wordt gekeken naar inhoudelijke uitdagingen, naar de kwaliteit van het Frans. Want met grammatica alleen kom je er niet.

Er is een evolutie geweest in ons onderwijs, die ikzelf als kind heb meegemaakt. Ik heb het geluk dat ik ben opgevoed door mensen die er echt dagelijks met hun neus op zaten. 'Hoe gaat het met dat lezen? Hoeveel leest onze dochter? Hoeveel leest onze zoon? Zij waren daar echt actief mee bezig.' Ik heb de evolutie meegemaakt waarbij het taalonderwijs vooral leuk moet zijn. We moeten vooral eerst een beetje kunnen babbelen, en als dat niet leuk is, dan zullen de leerlingen het niet willen doen. Wanneer men het doel loslaat dat er ook een bepaald niveau moet worden gehaald, dan wordt dat niveau niet gehaald. Zo eenvoudig is dat. En dat is zeer zorgwekkend.

U zegt dat u bijna niet durft te zeggen dat het ook opvoeding is. Welnu, het is opvoeding en we moeten dat durven zeggen. We moeten de moed hebben om dat ook tegen mensen te zeggen. Ouders moeten meehelpen, want de leerkracht kan het niet alleen. Wanneer de kinderen thuis uren voor het scherm mogen zitten en niet moeten lezen, dan maakt dat een verschil. Dat is zonneklaar en dat mogen wij ook zeggen.

We hebben een instaptoets voor de lerarenopleiding. Het is essentieel dat begrijpend lezen daarin voorkomt. We moeten ook durven zeggen dat wanneer het niet snor zit met het begrijpend lezen van die toekomstige leerkrachten en ze ook niet graag lezen, die opleiding hun ding niet is.

Ik ben blij dat we het er vandaag over hebben en dat u dat probleem onderkent en beschouwt als een werkpunt. Tijdens de vorige legislatuur heb ik uw voorganger gewezen op het feit dat het dramatisch was dat men niet graag leest, maar hij veegde dat men een paar vlotte arm- en beenbewegingen onder de mat.

De instructietijd voor lezen moet omhoog. Vroeger ging het beter met het lezen. Misschien moeten we eens bekijken wat we vroeger anders deden. Ik denk dat het eigenlijk niet zo ingewikkeld is.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): De cijfers die professor Duyck aanhaalde in zijn rapport zijn extrapolaties van onderzoek dat in Nederland is gebeurd. Men heeft het daar over hallucinante bedragen voor de maatschappij als gevolg van de laaggeletterdheid. Hij heeft het op een bepaald moment over 100.000 mensen die in Nederland in armoede zitten, louter en alleen te wijten aan taalachterstand, aan taalarmoede.

Wat die leesbevordering betreft, zitten we met een dringende cultuurverschuiving waarbij we van een veel te sterke beeldcultuur opnieuw iets meer naar een leescultuur moeten gaan. We mogen daarbij niet vergeten dat dit niet stopt op 12 jaar. We moeten de leescultuur blijven bevorderen, ook in het secundair onderwijs. De leescultuur en het lezen van literatuur zijn twee zeer belangrijke zaken.

Waarom zeg ik dat? Eigenlijk is er niets zo taalbevorderend als het lezen van goede literatuur, want dat zijn altijd complexe teksten waar je heel veel nuance en veel verschillende taalregisters hebt. Vandaar dat we dat zeker in het oog moeten houden.

Ik wil ook verwijzen naar een vraag die ik enkele weken geleden aan minister Gatz heb gesteld en die ging over de beschikbaarheid van werken uit de Literaire Canon. Heel wat werken daaruit zijn niet meer ter beschikking in de handel. Hoe kun je een leerling ze dan laten lezen of ermee in contact brengen? Minister, u hebt toegezegd bereid te zijn om een aantal initiatieven te nemen om de uitgifte ervan te ondersteunen. Misschien moeten de handen in elkaar worden geslagen zodat een aantal van die projecten en ideeën samen worden ontwikkeld om de leescultuur verder te bevorderen. Eigenlijk zouden we nog een stap verder moeten gaan en zouden we naar een schrijfcultuur moeten kunnen gaan, maar dat valt buiten deze vraag.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Bij alle betogen die er geweest zijn, wou ik toch nog een kleine toevoeging doen. Het gaat over het niveaulezen in de scholen. Ik weet uit ervaring dat niveaulezen in scholen vaak de doodsteek is voor het leesplezier. Kinderen die snel leren lezen, fietsen door de niveaus en mogen daarna lezen wat ze willen en kunnen hun leesplezier echt opbouwen. Kinderen die vanwege leesproblematieken blijven hangen in de niveaus, krijgen vaak ook maar die boekjes van een bepaald niveau aangereikt en die zijn qua inhoud en onderwerp, ook al doet men zijn best, niet altijd even boeiend.

Niveaulezen is heel belangrijk, bijvoorbeeld in logopedie om een kind te kunnen opvolgen wanneer er leesproblemen zijn, maar scholen moeten er echt wel afstand van durven te nemen. Het is goed dat ze het gebruiken als opvolging voor technisch lezen, maar laat kinderen, ongeacht hun niveau, ook kiezen op onderwerp en interesse. Zo creëer je opnieuw leesplezier.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, het onderwerp is belangrijk genoeg om met alle aanwezige parlementsleden hierover iets te zeggen. Vandaar dat ik ook nog een kleine bijdrage doe.

Collega's, het is inderdaad ook een 'ook', en het debat dat momenteel te veel wordt gevoerd, is dat technisch lezen volledig moet worden afgevoerd en dat 'leuk' lezen in de plaats moet komen. Ik hoor links een pleidooi houden dat AVI volledig weg moet omdat het niet goed is, terwijl het het enige is wat we genormeerd hebben. Maar als je te stringent doorschiet, dan heb je natuurlijk het probleem dat collega Krekels aanhaalt, namelijk dat het leesplezier ondergeschikt wordt.

Minister, ik wil ervoor pleiten, ook voor laaggeletterden in zijn totaliteit – en ik heb het zelf meegemaakt bij leerlingen in het beroepssecundair onderwijs – dat pure woordenschatkennis, het verschil tussen oorzaak en gevolg, wel heel belangrijk is. Wat wil het woord 'nochtans' zeggen? 'Noch, noch' betekent iets. Het maakt dat men sommige teksten niet begrijpt vanwege bepaalde woorden die men niet begrijpt. Ik wil hier toch voor pleiten. Laat ons het kind niet met het badwater weggooien. Laat ons niet van de ene naar de andere kant vliegen. Alleen nog maar spreken en communiceren en dan wordt alles leuk en plezierig, om dan later vast te stellen dat de kennis van grammatica en het inhoudelijke weer weg is. Dan vliegen we weer terug naar daar waardoor het leesplezier weer wegvalt. Zo is er constant een slinger. Laat ons alstublieft die verschillende elementen die nodig zijn om goed te kunnen lezen, zowel voor anderstaligen als zeker ook voor onze kinderen, allemaal aan bod komen en niet goeroes van de ene of de andere strekking loslaten op het onderwijs in allerlei nieuwsbrieven en andersoortige opleidingen om te zeggen dat dit of dat totaal niet meer goed is of wel goed is, maar dat we een gezond evenwicht houden zoals ook de collega's hebben bepleit.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank jullie voor alle aanvullende en zeer uitgebreide opmerkingen.

Om te starten met het laatste: een gezond evenwicht is in veel zaken natuurlijk het belangrijkste, evenals een gedeelde verantwoordelijkheid. Daar knelt het schoentje. Iedereen kijkt – dat hoor ik wel vaker – vaak naar een ander om oplossingen te vinden. Dat is een beetje jammer. Uiteraard moet je technisch goed kunnen lezen en moet je grammaticaal ook correct kunnen schrijven, maar het andere moet er ook wel zijn. Er moet ook voldoende tijd zijn om graag te leren lezen en om bijvoorbeeld de fantasie achter boeken te leren kennen. Het maakt je eigen taal ook rijker. Ik was vorige week in een tv-programma en tot mijn eigen verbazing gebruikte ik plots het woord 'kittelorig'. Het zat ver verscholen in mijn hoofd. Ik heb het wel vaker dat er plots weer een woord naar boven komt dat ik in een schoolcontext heb geleerd, dat ik mooi vond en plots opnieuw gebruik. Ik vind dat wel aangenaam. Ik hecht er zelf ook veel belang aan dat je je woordenschat zo rijk mogelijk probeert te houden.

We hebben er geen belang bij om elkaar daarin te schoffen of om te zeggen dat 'zij' of 'zij' niets doen. Ik denk dat de onderwijsverstrekkers allen zeer intens – ze hebben zich ook allemaal geëngageerd – dit signaal au sérieux nemen en vinden dat dit beter moet worden en geremedieerd moet worden.

Ik heb nog niets gezegd over de inspectie, maar hoe komt het dat uit de peilingproeven die signalen niet zijn gekomen? De inspectie heeft alle verslagen gescreend om na te gaan of men grote knipperlichten voor lezen heeft gezien. Ja, er zijn op een aantal punten knipperlichten gezien, maar niet op deze wijze. Vandaar dat er vervolgpeilingen komen om te onderzoeken of het zo erg is als uit PIRLS blijkt, of het te maken zou kunnen hebben met de moeilijkheidsgraad. Een half jaar is heel veel voor de woordenschat van 10-jarigen. Het kan zijn, maar het kan ook niet zijn. Dit slechte momentum moeten we wel aangrijpen om te professionaliseren op dat vlak.

Waarom zit men vandaag samen met de handboekmakers? Omdat er misschien ook wel inspanningen geleverd kunnen worden in wat aangeboden wordt, dat er ook weer meer aandacht is voor dat begrijpend lezen, dat het geen woordjes zijn die je moet invullen, maar dat het vragen zijn waarbij je zelf moet schrijven in je antwoord. Er zijn zoveel hefboomen beschikbaar om dat te verbeteren, dat we op al die kleine fronten moeten werken om toch een groot verschil in resultaat te kunnen hebben.

Ik neem ook jullie suggesties mee. Het is goed dat we dit debat hier gehad hebben en dat er ook nog een aantal suggesties kunnen worden meegenomen naar onze taalraad, zoals dat heet.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Bedankt voor de bijkomende toelichting, minister.

Aan jezelf ken je de halve wereld. Toen mij destijds gevraagd werd waar ik het meeste van hield, cijfers of letters, dan was dat voor mij – eigenlijk nu nog – cijfers. Maar door de volgehouden inzet destijds van een schoolcarrière, ook binnen hoger onderwijs, en de focus die op lezen en kennis werd gelegd, ben ik toch ook een geweldige liefhebber van taal geworden, van de brede taal. Zoals daarjuist ook in een aantal voorbeelden werd gezegd, zijn er zo een aantal dingen die je nog in je achterhoofd hebt en die dan vanuit een tijdsgeest niet meer gebruikt worden. Ik denk aan een stuk vlees, de schenkel. Dat kennen jonge mensen ook niet meer. Ik denk bijvoorbeeld ook aan het boekje 'Floere het fluwijn'. Heel veel

mensen weten niet dat een fluwijn een dier is. Een fluwijn is ook een synoniem voor een kussensloop. (*Opmerkingen*)

Het is een heel mooie woordspeling. Diegenen die nog een fluwijn kennen, kennen het zeker niet als dier.

In alle geval, wanneer vanuit hoger onderwijs gemeld wordt dat generaties studenten steeds meer bijgespijkerd moeten worden in het kennen van onder andere ook academisch Nederlands, dan denk ik dat we alert moeten zijn. Er moet maximaal ingezet worden, zeker wanneer er een aantal alarmbellen komen, om kinderen, ook al kiezen zij, net zoals ik vroeger, misschien veel meer voor de cijfers dan voor de letters, toch wel de passie over te brengen om het te begrijpen en er vlot mee te kunnen omgaan, en die kennis te verbreden. Dat heb ik gehoord in uw antwoord, minister, maar zeker ook in de tussenkomsten van de collega's. We volgen dit met plezier verder op.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de beschikbaarheid van leermiddelen voor de opleiding Tolk Vlaamse Gebarentaal – 1597 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Ingeborg De Meulemeester

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik heb hier, net als vele van mijn collega's, al eerder vragen gesteld over het tekort aan tolken Vlaamse Gebarentaal. Een tekort aan tolken Vlaamse Gebarentaal, dat zou, als ik het nu wat lapidair zou zeggen, eigenlijk hetzelfde zijn als kinderen die in de klas zitten maar aan wie we geen bril kunnen geven omdat we te weinig brillen hebben. Een leerling die het bord niet kan zien, die geef je een bril en die kan het bord zien. Maar een leerling die doof is en die geen tolk gebarentaal heeft, die kan de les bijgevolg maar moeilijk volgen.

In Vlaanderen is het aantal plaatsen dat een opleiding tot tolk Vlaamse Gebarentaal organiseert, op één hand te tellen, namelijk de Vormingsleergang voor Sociaal en Pedagogisch Werk in Gent, het centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) in Mechelen en de KU Leuven, campus Antwerpen. Je hebt dus minder dan een volledige hand nodig om ze te tellen.

Gezien het beperkte aantal instanties dat een opleiding tot tolk Vlaamse Gebarentaal inricht en het tekort aan tolken Vlaamse Gebarentaal dat we in Vlaanderen kennen, dringt de vraag naar degelijke leermiddelen zich op. Jammer genoeg ontvangen we signalen vanuit het werkveld dat het gepubliceerde leermateriaal voor de opleiding tolk Vlaamse Gebarentaal zeer miniem is en uitgeverijen zeer weinig geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling van dit materiaal, gezien de geringe verkoopwaarde. Voor de andere tolkopleidingen, zoals Frans, Engels en andere talen is dat minder of bijna niet het geval.

Door dat tekort aan leermiddelen zijn de instellingen op zichzelf aangewezen om kwaliteitsvolle didactische middelen te ontwikkelen. Als leerkracht kan ik u verzekeren dat het maken van didactisch materiaal een huzarenstukje is en bovendien enorm tijdrovend is.

Minister, hebt u zelf signalen opgevangen over het ontoereikende didactische materiaal waar de opleiding mee kampt? Welke mogelijkheden ziet u om de opleiding tolk Vlaamse Gebarentaal meer te ondersteunen op het vlak van het ontwikkelen

van didactisch materiaal in de toekomst? Welke samenwerking is er momenteel tussen het hoger onderwijs, het expertisecentrum Vlaamse Gebarentaal en de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal? Dient die nog te worden versterkt? Wat is de stand van zaken betreffende de spanning tussen het aantal gevraagde en toegekende tolkuren in onderwijs? Die vraag heb ik in het verleden ook al een aantal keren gesteld. En wat is de stand van zaken betreffende het tekort aan doventolken, de inschrijvingsstop en het statuut van de tolken, zoals bediscussieerd tijdens onze commissievergadering van 20 oktober 2016?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Daniëls, ik heb de signalen die u signaleert, nog niet in die mate opgevangen. Voor onze mensen was dat nieuw. Als een CVO of een instelling hoger onderwijs de onderwijsbevoegdheid heeft voor bepaalde opleidingen, dan bepaalt die zelf wanneer, hoe vaak en op welke wijze die opleidingen georganiseerd worden en welke didactische materialen ze ontwikkelen. Die wijze, dat kan volledig in contactonderwijs zijn, dat kan eventueel gedeeltelijk met afstandsonderwijs zijn.

Het ontwikkelen van didactisch materiaal behoort tot de autonomie van de instellingen. Uitgeverijen kunnen betrokken partij zijn, maar strikt genomen hoeft dat niet. In het hoger onderwijs worden vaak eigen syllabi en ook eigen cursusmateriaal ontwikkeld.

Overeenkomstig artikel 7 van het decreet van 5 mei 2006 houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal voorzien we als Vlaamse overheid in mogelijkheden voor een subsidiëring voor informatieve en sensibiliserende projecten die bijdragen tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal. De subsidievoorwaarden, het aanvraagformulier en alle gerealiseerde projecten van de voorbije jaren worden op de website van de Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal gepubliceerd.

Via eerdere projectgelden werden al lespakketten inzake dovencultuur en VGT ontwikkeld. Dat is een mogelijk kanaal dat kan worden aangesproken door de instellingen. Ik verwacht evenwel ook veel van de samenwerking tussen de drie instellingen die de opleiding Tolk Vlaamse Gebarentaal organiseren en van de organen die in het kielzog van het decreet op de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal zijn opgericht, met name de Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal en het Vlaams GebarentaalCentrum.

Een concurrentieel model hanteren tussen instellingen die de opleiding organiseren, lijkt mij niet zo wenselijk. Er zijn inderdaad, zoals u zelf zegt, al maar drie instellingen die de opleiding aanbieden. Het gaat ook over een zeer intensieve opleiding, die heel veel inzet van de cursisten en de studenten vraagt. Er is een goede samenwerking tussen de stakeholders en wat mij betreft, zou die het best verder worden uitgebouwd.

U vraagt ook naar de tolkuren. Uit de laatste gegevens waarover ik beschik – en dat is het jaarrapport 2017 van het Vlaams Communicatieassistentiebureau voor Doven (CAB) – blijkt dat in 2017 in totaal 41.321 tolkuren Vlaamse Gebarentaal voor onderwijs zijn aangevraagd bij het CAW. Dat is een kleine stijging, maar toch een stijging met 2 procent. Vorig jaar waren er 40.378 uren. De oplossingsgraad bleef status quo: van 82 procent in 2015 naar 88,5 procent in 2016 en stabiel in 2017. Daardoor stijgt ook het aantal ingevulde uren met 2 procent, aangezien alles stabiel blijft, tot 36.520 uren.

Als we dit per schooljaar bekijken, steeg de oplossingsgraad van 87,6 procent in 2015-2016 naar ruim 89 procent tijdens het schooljaar 2016-2017. Tijdens het eerste semester van het schooljaar 2017-2018 zien we opnieuw in alle provincies, behalve in West-Vlaanderen, een lichte daling. U kunt daar meer details over terugvinden in het jaarverslag op www.cabvlaanderen.be.

In dat rapport zult u ook de cijfers vinden met betrekking tot het tekort aan doventolken. Het is nog afwachten tot het einde van dit schooljaar om te zien of de dalende trend qua oplossingsgraad zich al dan niet doorzet. Het zou dus nog kunnen keren, maar het CAB jaarrapport schetst ook een duidelijke aangroei van het tolkenbestand. En dat is op zich goed nieuws. Het totaal aantal tolken Vlaamse Gebarentaal die werden uitbetaald voor prestaties groeide met zestien tolken. Dat is een stijging van 10 procent in 2017, terwijl dit tussen 2012 en 2016 stabiel bleef. We zien dus voor het eerst opnieuw een stijging in 2017.

Er waren eind vorig jaar ook dertien tolken die wellicht in aanmerking komen om sociale bijdragen te betalen en die dus meer beschikbaar zijn dan de zogenaamde gelegenheidstolken. Dat is op zich ook een goede zaak. Vorig jaar studeerden ook zestien nieuwe tolken af. Op dit ogenblik zetten die vermoedelijk nog niet zoveel uren om, maar ze zijn er wel. Ze zijn afgestudeerd en kunnen worden ingezet.

Wat het statuut betreft, gaf minister Gatz op vraag van de Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal de opdracht tot een kortlopend onderzoek naar de huidige juridische status en de toekomstmogelijkheden voor de Vlaamse Gebarentaal. Het onderzoek is uitgevoerd door Delphine le Maire, onder promotorschap van professor Stefan Sottiaux aan het Instituut voor Constitutioneel Recht van de KU Leuven. De opleidingen doventolk worden dit jaar nog op dezelfde manier gefinancierd als in 2016, toen u uw vorige vraag over de problematiek hebt gesteld. In 2019 gaan de opleidingen over naar het hoger onderwijs. Dan is er een andere manier van financieren, die ook andere mogelijkheden biedt voor de hogescholen om de opleiding te organiseren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Op één vraag hebt u niet geantwoord, namelijk op de inschrijvingsstop die er is. We hebben drie instellingen en daar is een inschrijvingsstop voor bijkomende tolken. Zo geraken we natuurlijk wel vast: we hebben eigenlijk te weinig tolken, dus als we meer tolken zouden hebben, zouden we meer uren kunnen oplossen. Maar als we natuurlijk ook niet meer mensen toelaten, enzovoort. Dan draait het daar een beetje vast. Die vraag blijft voor mij dus toch nog wel even overeind.

Als we van de 41.321 aangevraagde tolkuren er 36.000 kunnen invullen, wil dat zeggen dat we bijna 5000 uren niet kunnen invullen. En 5000 lesuren, dat is wel wat. Dat wil zeggen dat leerlingen voor 5000 lesuren geen tolk hebben, maar wel een tolk nodig hebben om die lessen of activiteiten in optimale omstandigheden te kunnen doormaken. Ik blijf dus op de nagel kloppen dat dat voor de leerlingen essentieel is. De voorwaarde voor inclusie daar is toch dat ze een gebarentolk hebben, want als ze die niet hebben, kunnen ze eigenlijk gewoon niet volgen. Dat is een vrij basic gegeven, dat we voor hen nodig hebben.

Ik vind het inderdaad goed dat we wat de leermiddelen betreft onderling geen concurrentie zouden hebben en dat we daar tot gezamenlijke materiaalontwikkeling komen.

Er is iets dat mij nog niet 100 procent duidelijk is. Kan de subsidie voor informatieverstrekking en sensibilisering ook worden gebruikt om leermiddelen te ontwikkelen? Kan dat of kan dat niet? Want als dat wel kan, moeten we de instellingen er misschien van op de hoogte brengen: 'Er is een subsidie voor, maak er dan ook gebruik van.' Dat is nog wat hangende bij mij.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Wat de inschrijvingsstop betreft, is er niets veranderd in vergelijking met uw vorige vraag. In 2019 kantelen ze in in de hogescholen. Dan kan men het anders organiseren en dat zou een beetje zuurstof kunnen geven.

Wat de subsidievoorwaarden betreft, moet ik eens kijken naar de website van de adviescommissie of dat ook voor leermiddelen mogelijk is of niet. Ik vermoed dat we dat daar gaan kunnen vinden. Ik ken het niet uit het hoofd. Ik moet het bekijken.

Koen Daniëls (N-VA): Ik stel voor, als dat nog niet zo zou zijn, dat het besluit over de subsidies – ik weet niet of het een besluit van de Vlaamse Regering of een ministerieel besluit is – misschien kan worden aangepast, zodat ze er wel voor in aanmerking komen, weliswaar wetende dat we dan geen ander projecten die er vandaag gebruik van maken, overboord moeten gooien.

Minister Hilde Crevits: Ik zal het nakijken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de problematische afwezigheid van leerlingen – 1649 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Wanneer een leerling 30 halve dagen afwezig is zonder een geldige verklaring, spreken we van een problematische afwezigheid. In 2016-2017 waren er 3.004 leerlingen problematisch afwezig in de Vlaamse basisscholen. De schooljaren voorheen waren dat er telkens minder: 2.957 in 2015-2016, 2556 in 2014-2015 en 2134 in 2013-2014.

Ook in het secundair onderwijs stijgt het aantal leerlingen dat problematisch afwezig is. In 2013-2014 waren 10.467 leerlingen problematisch afwezig. In 2016-2017 waren dat er al 15.460. Waar we in het basisonderwijs een lichte stijging zien in relatieve cijfers, zien we in het secundair onderwijs toch een grotere toename in relatieve cijfers.

Minister, met het actieplan Samen tegen Schooluitval wordt getracht om schooluitval en spijbelen tegen te gaan. Hoe evalueert u de genomen maatregelen? Welke bijkomende initiatieven wilt u nemen om het aantal spijbelaars terug te dringen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Over het uitgangspunt, dat elke spijbelaar er een te veel is, zijn we het eens zijn, vooral omdat we weten dat problematisch spijbelen kan leiden tot ongekwalificeerd schoolverlaten. Dat heeft dan weer zeer negatieve gevolgen voor de verdere levensloop van een jongere. We moeten er dus alles aan doen om dit cascade-effect te voorkomen. Om het leerrecht van ieder kind en iedere jongere in Vlaanderen te garanderen, stelde ik samen met de collega-ministers Vandeuren en Muyters inderdaad een actieplan Samen tegen Schooluitval op. U ondervraagt er me geregeld over, terecht, en ik geef met plezier een volgende stand van zaken.

Van de meer dan vijftig acties in het actieplan zijn er ondertussen een dertigtal gerealiseerd. De andere acties zijn lopende, met uitzondering van één, die we pas kunnen opstarten als een andere actie voltooid is. Ik haal er even de belangrijkste uit. We hebben een Vlaamse spijbelambtenaar aangesteld. Op die manier

is er binnen mijn administratie één duidelijk aanspreekpunt voor spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Die dame zorgt er ook voor dat de uitrol van het actieplan opgevolgd wordt met een soort van helikopterperspectief, waardoor er vanuit monitoring en cijfers ook kan worden bijgestuurd worden waar dat nodig blijkt. Sinds 1 september 2016 voorzie ik in zes voltijdsequivalenten (vte's) als netwerkcoördinatoren voor de netwerken Samen tegen Schooluitval. Concreet betekent dit één vte voor elke provincie en één voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Een Vlaams actieplan is één ding, maar een spijbeltendens écht keren is maar mogelijk in het veld zelf. Met de netwerkcoördinatoren zetten we in op een aanklappend beleid op lokaal niveau. De netwerkcoördinatoren maken daarbij de vertaalslag van het overkoepelend Vlaams kader of cijfers naar de lokale context met zijn lokale noden, aanwezige initiatieven en actoren. Al die plannen kunt u terugvinden op de website www.samentegenschooluitval.be.

De signalen vanop het terrein zijn positief. De netwerken geven aan dat de mobilisatie van actoren zinvol is, zoals het leren kennen van elkaars werking, de krachten bundelen en de hulp- en dienstverlening op elkaar afstemmen. Doordat de Vlaamse spijbelambtenaar aansluit bij de regionale netwerktafels hoort ze sneller zowel goede praktijken als knelpunten van het veld. Op die manier houden we de vinger aan de pols. Zo werd bijvoorbeeld op vraag van het veld ingezet op het informeren van leerlingen rond al hun mogelijkheden om een diploma secundair onderwijs of een gelijkwaardige kwalificatie te behalen. Hiervoor liet ik de folder 'Hoe haal ik mijn diploma secundair onderwijs?' en de bijhorende website www.mijndiplomasecundair.be ontwikkelen, die begin januari werden gelanceerd. Een ander voorbeeld is de update van het vormingspakket voor artsen rond spijbelen en het vernieuwde dixitattest, dat we in november 2017 verspreidden.

Naast input van het veld vind ik het belangrijk dat het Vlaamse onderwijsbeleid opgevolgd wordt met cijfers. Ik gaf bij de vorige bespreking van het actieplan in de commissie al aan dat ik het belangrijk vind dat er gemeten wordt aan de hand van cijfers, dat onze informatieomgeving datarijk moet zijn. De Excels Problematische afwezigheid en tucht en het rapport Vroegtijdig schoolverlaten zijn daar de belangrijkste bronnen voor. Alleen op die manier weten we bijvoorbeeld dat het spijbelen in het basisonderwijs stabiel is gebleven, maar dat we jammer genoeg in het secundair onderwijs voor het vierde jaar op rij een stijging van de cijfers kennen.

Het is een minder uitgesproken stijging dan de voorbije jaren. Ik hoop dat het een aanzet is om de tendens te keren.

Uit de spijbelcijfers leer ik ook dat er een sterke correlatie is met de socio-economische status (SES). In de hervorming van de leerlingenbegeleiding is er een nieuw omkaderingssysteem uitgewerkt waarin een groot deel van de CLB-omkadering (centrum voor leerlingenbegeleiding) onder andere daarom wordt toegekend op basis van de SES-kenmerken van de leerlingen.

Preventie is een sleutelwoord. Daarom heb ik recent 100.000 euro vrijgemaakt voor projecten ter versterking van de positie van kwetsbare jongeren uit kansengroepen. De doelstellingen van de ingediende projecten moesten beantwoorden aan het bevorderen van een positieve schoolloopbaan en het voorkomen van negatieve uitkomsten zoals schooluitval, jeugdcriminaliteit en radicalisering. Het bedrag hebben we tijdelijk toegekend aan vijf organisaties: Uilenspel in Gent, 1001 Schakels in Vilvoorde, het Platform Allochtone Jeugdwerkingen in Antwerpen, de Karel De Grote Hogeschool in Antwerpen voor studiekeuzebegeleiding en OKAN Drie Hofsteden in Kortrijk.

Als leerlingen dan toch problematisch afwezig zijn, dan wil ik kort op de bal spelen en snel optreden. Daarom moeten scholen sinds 1 september 2016 verplicht het CLB inschakelen vanaf de vijfde halve dag problematische afwezigheid. Uit het CLB-jaarverslag leer ik dat deze maatregel voor 19 procent meer begeleidingen rond

problematische afwezigheden heeft gezorgd. Dat is mogelijks een reden waarom de problematiek in het basisonderwijs een relatief positief resultaat neerzet.

Tot slot verwijs ik nog naar de data-uitwisseling tussen onderwijs en de VDAB, die het mogelijk maakt in een pilootproject de NEET-jongeren (not in education, employment or training) op te sporen. Dat zijn, zoals u weet, jongeren die niet in opleiding, vorming of werk zitten. We hebben dit in de commissievergadering van 22 maart ook besproken. VDAB is recent gestart met de evaluatie van het project en dat loopt nu volop in de centrumsteden. Als die evaluatie rond is, zal mijn collega minister Muyters bekijken hoe dit activeringsbeleid uitgebreid kan worden naar de andere steden en gemeenten. De uitrol van het actieplan Samen tegen Schooluitval is nog altijd bezig. De realisatie staat uiteraard centraal. We plannen op dit ogenblik dus geen bijkomende acties, omdat we nog verder moeten gaan. We proberen aan iedereen te duiden dat het actieplan niet op zichzelf staat, maar moet worden meegenomen in een ruimer beleid.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoorden. Ik kan het alleen maar beamen, elke spijbelaar is er een te veel. Spijbelen kan inderdaad leiden tot ongekwalificeerde uitstroom.

Preventie is inderdaad een sleutelwoord, maar is niet zo gemakkelijk. Spijbelen en SES hangen inderdaad aan elkaar vast, spijtig genoeg. Een van de grote ankerpunten zijn daarin de ouders, die we daarin moeten betrekken om te zorgen dat de kinderen naar school gaan.

Ik hoop ook dat in het groter project duaal leren, dat volop in uitrol is, heel wat leerlingen die schoolmoe zijn of spijbelen door de combinatie schoolbanken en werkvloer, toch nog zin krijgen om verder te werken en hun diploma te halen. Ik kijk ook uit naar de resultaten van het opsporen van de NEET-jongeren samen met VDAB. Ik zal dat blijven volgen, zoals u dat van mij gewoon bent.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het rapport van het Europees Comité voor Sociale Rechten inzake inclusief onderwijs – 1664 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Op 12 maart 2014 werd het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, het M-decreet, goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Daarmee wil de Vlaamse Regering werken aan inclusief onderwijs.

Om tot dit decreet te komen, werd een lange weg afgelegd. Ik wil van deze gelegenheid gebruikmaken om de enorme inspanningen die werden gedaan door leerkrachten, ondersteuners, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), directeurs, pedagogische begeleidingsdiensten en alle actoren die ermee verbonden waren, extra in de verf te zetten. Voor ons was het al een rollercoaster om alle decreten en regelgeving tijdig in orde te krijgen om de ondersteuningsnetwerken op te richten en dergelijke meer. Voor de mensen die op het veld staan, is die rollercoaster nog tien keer zo snel gegaan. Bij dezen mijn enorm respect voor wat er de voorbije jaren allemaal werd verwezenlijkt.

Onze leerlingen worden zo goed mogelijk ondersteund, in het gewoon onderwijs als het kan, in het buitengewoon onderwijs als dat nodig is. Op vrijdag 30 maart 2018 stelde het Europees Comité voor Sociale Rechten in een nieuw rapport dat Vlaanderen te weinig doet om leerlingen met een mentale beperking naar een gewone school te laten gaan. Ik viel van mijn stoel toen ik het hoorde. Ik was eerst verontwaardigd over dat bericht, maar nadien zag ik dat het gaat over een klacht die werd ingediend voor het M-decreet er was. Als men het onderzoek leest, ziet men dat toch wat met M-decreet rekening is gehouden. Ik vond het toch een beetje een onevenwichtige uitspraak.

In artikel II.4, paragraaf 7, van het M-decreet lezen we: "Bij onenigheid tussen ouders, school en CLB over het afleveren van het verslag kan, op initiatief van een van de betrokken partijen, een beroep gedaan worden op een Vlaamse Bemiddelingscommissie." De Vlaamse Bemiddelingscommissie is samengesteld met ingang van 1 januari 2016. De commissie bemiddelt om een consensus te bereiken tussen de verschillende betrokken partijen wanneer alle verschillende fases van het zorgcontinuüm doorlopen zijn tot de fase van uitbreiding tot zorg en na het doorlopen van de interne klachtenprocedure van de school of van het CLB. Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 219 van 12 januari 2018 leid ik af dat de Vlaamse Bemiddelingscommissie tijdens het afgelopen schooljaar 2016-2017 negen bemiddelingsverzoeken ontving. Ze hadden het vaakst betrekking op het niet afleveren van een verslag.

Minister, wat is uw reactie op het rapport van het Europees Comité voor Sociale Rechten? Deze vraag is van 30 maart. Ondertussen hebt u wel een reactie gegeven op dit rapport en zijn er al bijstellingen gebeurd van het M-decreet. Ik wil mijn vraag hiertoe niet beperken, maar wel toespitsen op de Bemiddelingscommissie. Hoe zult u ervoor zorgen dat de weg naar de Vlaamse Bemiddelingscommissie beter kenbaar wordt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Krekels, ik wil bevestigen wat u in uw inleiding hebt gezegd: de weg naar inclusie is een weg die we zijn ingeslagen. Het is een goede en lovenswaardige weg, maar dat kan niet zonder enorme inspanningen van onze leerkrachten en scholen, zowel in het gewoon als het buitengewoon onderwijs. Sinds ik minister ben, is dit het dossier dat me het meest bezighoudt, ook al zijn er heel veel andere waardevolle dossiers. De weg naar inclusie is een terechte weg. Het is goed dat kinderen, in de mate dat ze kunnen, zoveel mogelijk gewoon onderwijs volgen, maar ik heb ook al geleerd dat tussen droom en daad praktische bezwaren in de weg staan, en dat we realistisch moeten zijn in onze verwachtingen. Ik heb ook geleerd dat het draagvlak voor inclusie heel broos is en gemakkelijk stuk te slaan. We moeten daar op een zeer empathische wijze mee omgaan, zodat we op de juiste weg blijven lopen.

Ik was dan ook zelf zeer ontgoocheld over het dossier dat ik ontvang van het Europees Comité voor Sociale Rechten, waarin staat dat het recht op inclusief onderwijs in Vlaanderen onvoldoende gegarandeerd is. Wij worden niet veroordeeld. Dat is een heel eigenstandige procedure en dan krijg je zo'n dossier. Ik neem op mijn beurt bijzonder graag de verdediging op van de 3500 Vlaamse en Brusselse scholen die dagelijks al het mogelijke doen om elk kind het best mogelijke onderwijs te verschaffen.

Met de invoering van het M-decreet in 2014, net voor de start van deze legislatuur, is Vlaanderen tegemoetgekomen aan wat beloofd was, ook aan de Verenigde Naties, om ons onderwijs inclusiever te maken. In deze legislatuur hebben we het M-decreet nauwgezet opgevolgd, in bijkomende budgetten voorzien en bijgestuurd waar nodig. Ik heb de maatregelen die we hebben genomen, al meermaals toegelicht. Ik heb

begrepen dat er volgende week in de commissie een uitgebreide bespreking op de agenda staat van de conceptnota die vorige week werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Ik zal daar nu niet op ingaan. Ik denk dat ook andere mensen er graag hun licht over laten schijnen. Ik zal zeker het gras niet wegmaaïen voor de voeten van de commissievergadering van volgende week.

Maar Vlaanderen heeft, in tegenstelling tot veel andere landen, ook een zeer sterke traditie van buitengewoon onderwijs voor een zeer uiteenlopende groep leerlingen. Dat is ook de reden waarom het M-decreet voorlopig niet voor een revolutie zorgt, wel voor een geleidelijke evolutie richting meer inclusief onderwijs. Het uitgangspunt is dat een kind in overleg met school, CLB en ouders steeds de plek krijgt die het beste is voor het kind. Voor sommige leerlingen is en blijft dat het buitengewoon onderwijs.

Met het M-decreet heeft Vlaanderen dus niet alleen gekozen voor een gewoon onderwijs dat geleidelijk aan inclusiever wordt, maar ook voor het behoud van een sterk buitengewoon onderwijs voor wie dat nodig heeft. Het ultieme doel is om voor elke leerling de best mogelijke plaats en omgeving te vinden waarin het kind tot leren komt.

Het Europees Comité voor Sociale Rechten onderbouwde zijn uitspraak met het argument dat de beroepsprocedure voor kinderen die worden geweigerd in het gewoon onderwijs, niet efficiënt en effectief is. Ik pleit in de eerste plaats voor goed overleg tussen ouders, leerling, school en CLB. Dat is de beste manier om procedures te vermijden. Maar als de beroepsmogelijkheden die er vandaag in Vlaanderen zijn, bijvoorbeeld bij de commissie inzake Leerlingenrechten, onvoldoende zijn, wil ik zeker samen met de betrokkenen kijken welke stappen we verder nog kunnen zetten naar een betere beroepsprocedure.

Hoe zullen we ervoor zorgen dat de weg naar de Vlaamse Bemiddelingscommissie beter kenbaar wordt? Daarop hebben we proberen een antwoord te geven in de conceptnota die vorige vrijdag is goedgekeurd. We willen voor ouders in meerdere kanalen voorzien die ze kunnen gebruiken wanneer ze vragen of zorgen hebben rond het bestaande aanbod.

In de eerste plaats moeten ouders op een laagdrempelige manier bemiddeling kunnen inschakelen. Dat kan via het betrokken CLB. Dat moet voor de ouders altijd het eerste aanspreekpunt zijn om te spreken over het bijsturen van de redelijke aanpassingen of over een eventuele bijsturing van die aanpassingen. Maar soms hebben ouders de ervaring dat het CLB aan de kant van de school staat. Dat is niet altijd zo maar soms leeft dat gevoel en wordt het CLB als niet-onafhankelijk ervaren. In dat kader willen we, conform het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding, dat het netoverschrijdend samenwerkingsverband lokaal de taak opneemt om een bemiddelende rol op te nemen als er tussen school, ouders of CLB een meningsverschil ontstaat. Dat kan gebeuren. Op dat ogenblik treedt een CLB-medewerker die geen band heeft met de betrokken school of ouders, als bemiddelaar op.

Naast bemiddeling willen we ook de kanalen voor beroep of klachten meer bekend maken. Zo kunnen ouders, en/of school als dat nodig is, een beroep doen bij de Vlaamse Bemiddelingscommissie als men niet akkoord gaat met het al dan niet afleveren van een verslag. We gaan na of de werking van de commissie die rol ook voor het al dan niet afleveren van het gemotiveerd verslag kan opnemen. Dan heb je een instantie die voor de beide bevoegd is. De commissie streeft ernaar een oplossing te zoeken waar alle partijen zich kunnen vinden. Dat ook scholen een beroep kunnen doen op deze commissie, is nog te weinig bekend. We hebben dus een initiatief genomen om dat ook heel actief te communiceren.

Het M-decreet voorziet in een beroepsprocedure als scholen gewoon onderwijs een inschrijving ontbinden. Ouders kunnen in dat geval een klacht indienen bij de

commissie inzake Leerlingenrechten. Het decreet bepaalt eveneens dat als een school weigert de redelijke aanpassingen door te voeren, ze een klacht kunnen indienen bij Unia, het vroegere Interfederaal Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding.

Dat zijn de kanalen die bestaan en die voldoende zijn, maar waar wel nog wat werk aan de winkel is om ze bekend te maken bij iedereen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, bij het opstellen van deze vraag om uitleg kwam een vraag bij mij op. Bij de Bemiddelingscommissie waren er negen bemiddelingsverzoeken aangekomen. Uiteindelijk zijn er maar vijf gesprekken geweest.

Niet elke aanvraag heeft dus tot een gesprek geleid. Hebt u daar zicht op? Is dat iets positiefs of iets negatiefs? Een aantal aanvragen zijn blijkbaar ingetrokken. Was het omdat het opgelost was of was het omdat er misschien een gebrek aan vertrouwen was? Weten wij iets over die verhouding van negen tegenover vijf?

Dan is er de beroepsprocedure. Toen ik over die maatregel hoorde, dacht ik: we gaan toch niet beginnen met beroep aan te tekenen? Maar er zijn een aantal kanalen beschikbaar. Het eerste is de interne bemiddeling tussen school, leerkrachten, directies en CLB. We moeten daarin zo goed mogelijk investeren. Ik wil hier oproepen om zoveel mogelijk te vertrouwen op het oordeel van de school, op de eventuele doorverwijzing. Er moeten inderdaad gesprekken plaatsvinden. We stimuleren ook dat CLB's in het nieuwe decreet de ruimte krijgen om de ouders te begeleiden naar de school, eventueel naar een andere school, of naar een school van buitengewoon onderwijs. De ouders moeten een beeld hebben van wat die school hun kind kan bieden. Ze mogen niet vastzitten in een bepaald idee fixe dat ze van die school hebben. Ze moeten erop vertrouwen dat scholen die hun kind begeleiden echt wel de beste bedoelingen hebben om, zoals u zelf aangeeft, minister, het te leiden naar die omgeving waar het het beste tot ontwikkeling en tot leren kan komen.

We hebben heel vaak discussies gehad over het schrijven van een verslag: de CLB's willen het niet schrijven, terwijl de ouders er toch een wensen, om bijvoorbeeld naar het buitengewoon onderwijs over te gaan. Onlangs is mij ter ore gekomen dat soms het omgekeerde gebeurt. Minister, hebt u daar een idee van? Soms maakt een CLB op vraag van de school een verslag op. Maar dan blijken de ouders daar helemaal niet mee akkoord te gaan, zij wensen dat verslag niet en zij wensen ook niet in te gaan op het advies van de school. Zij gaan dan met hun kind naar een andere school. Nu heb ik vernomen dat het CLB dan het verslag gewoon verscheurt. Al het werk en alle energie die daar zijn ingestoken, worden niet doorgegeven aan de eventuele nieuwe school. Ik vond het heel confronterend om dat te moeten horen. We moeten eens bekijken wat we daar kunnen doen. De ouders spelen een heel belangrijke en soms sturende rol als het gaat over de informatie die eventueel kan doorstromen. Maar zo'n verslag is echt schoolse informatie over een kind. Ook als de ouders geen gevolg wensen te geven aan het overgaan naar het buitengewoon onderwijs, zou de inhoud van dat verslag toch bewaard moeten blijven, zodat die kan worden doorgegeven aan de volgende school, al was het maar ter informatie.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik lees heel graag dergelijke documenten van Europa. Ik doe dat graag als intellectuele oefening. Maar net zoals mevrouw Krekels kijk ik graag naar de realiteit. Ik nodig de mensen die dergelijke rapporten schrijven graag uit met de vraag hoe zij het dan in de realiteit zouden doen met dit kind in die klas met die ouders en met die ondersteuningsnoden. Dan komt meestal het antwoord: dat is onze taak niet. Het is altijd heel fijn om dat te zeggen, maar de realiteit is wel wat ze is. Daarom herhaal ik nog maar eens wat mevrouw

Krekels al vaak heeft gezegd en wat voor mijn fractie een motto is: gewoon onderwijs als het kan, en buitengewoon onderwijs als het nodig is om het betrokken kind de meeste ontwikkelingskansen te geven, om redelijke aanpassingen te kunnen realiseren voor de leerkracht, om het haalbaar te houden voor de leerkracht in het gewoon onderwijs en om de nodige aandacht en ondersteuning te kunnen bieden aan de medeleerlingen van de klas waarin die leerling of leerlingen zitten.

Volgens mij is het dan ook nodig dat we op die rapporten met enige realiteitszin reageren, los van de intellectuele, principiële en ietwat filosofische overwegingen over maximale inclusie die we inderdaad steunen, maar dan wel met redelijke aanpassingen.

Minister Hilde Crevits: Collega's, bedankt voor de aanvullingen. Mijnheer Daniëls, de zin die u daarnet uitsprak is de allereerste zin die ik bij mijn aantreden als minister van Onderwijs heb gebruikt: "Voor kinderen is het van belang dat ze, als het kan, naar het gewoon onderwijs gaan, maar, als het nodig is of als het moet, dat ze naar het buitengewoon onderwijs kunnen gaan." Ik heb al op meerdere fora mijn nek uitgestoken door te zeggen dat voor ons het buitengewoon onderwijs blijft bestaan. Ik heb ook geprobeerd om daar argumenten voor te geven.

We moeten misschien investeren in het doen vervagen van een aantal bruggen. Ik zie ook goede initiatieven ontstaan in scholen, waar bijvoorbeeld gewoon en buitengewoon onderwijs samen in een nieuw gebouw worden geplaatst, maar waar kinderen toch wel dat onderwijs krijgen dat ze nodig hebben. Dat is mijn grote zorg. Ik wil gerust grote principes nastreven, ik sta er ook achter, maar je moet altijd naar de realiteit van het kind kijken. Je moet ook zien wat de ouders aankunnen. Wat kan het kind zelf aan op welk moment? Wat kan de klas aan? Dat is in alle inclusieve verhalen niet geregeld.

Het is interessant om in al die verdragen eens op te zoeken wat er over gedragsstoornissen in staat. Ik stel vast dat dit een van de niet-benoemde zaken is. Men kijkt vaak naar kinderen met een fysieke beperking, maar voor gedragsstoornissen is er niet veel aandacht. Als een kind een hele klasgroep verstoort en er is maar een paar uur ondersteuning voor de leerkracht, dan krijg je dat niet opvangen. Niet alles is natuurlijk een stoornis. We moeten vooral preventief werken om goed te bekijken wat kan en wat niet kan.

We proberen dit zeer gevoelige thema goed te behandelen. Op debatavonden stel ik vast dat één te forse uitspraak rond inclusie het gehele debat kan doen kantelen. Er zijn ook mooie verhalen. Wat de taalontwikkeling betreft van kinderen met het syndroom van Down, is het zo dat als ze veel in contact komen met kinderen die een gewone taalontwikkeling hebben, dat enorm positief is voor hun eigen taalontwikkeling. Andere kinderen gaan ook heel spontaan om met die kinderen met het syndroom van Down. Als samenleving moeten we daar volwassener in worden, maar we moeten ook zorgen dat iedereen daarin meekan en dat leerkrachten en scholen dat aankunnen.

We gaan dat ook op die manier aanpakken ten aanzien van het Europees Comité. Nogmaals, we zijn niet veroordeeld. De uitspraak houdt voor een stuk rekening met de vernieuwing die op stapel stond, maar gaat vooral over de periode daarvoor.

Mevrouw Krekels, ik ben verrast als u het hebt over het 'verscheuren' van rapporten, wanneer het gaat om CLB's die enorme inspanningen doen om een verslag te maken. Daar zit sowieso nuttige informatie in. We moeten kijken hoe dat gebeurt. We vangen ook wel signalen op van ontredde bij CLB's, omdat de ouders beslissen welke informatie al dan niet mag worden doorgegeven. Ze hebben daar tijd in geïnvesteerd, maar kunnen daar later niets meer mee doen. Mocht alles zijn bijgehouden in een databank, kan het verslag blijven bestaan, maar wordt het ontoegankelijk. Dan kan het later eventueel wel nog gebruikt worden, mochten de ouders intussen tot inzicht komen. Verslagen verscheuren

lijkt mij dus niet goed, ze moeten minstens bewaard worden. Dan moeten we afwegen waar het recht van de ouders stopt en waar het belang van het kind begint. Ik heb aan mijn medewerkers gevraagd om dit globaal met de CLB te bekijken om te zien hoe vaak zo iets voorkomt.

Wat de vijf klachten betreft, is het zo dat heel veel problemen uiteindelijk worden opgelost. Ik vind het goed dat er niet zoveel beroepen zijn. Het waren er negen, waarvan er maar vijf zijn overgebleven. Dit is bij uitstek zo'n gevoelige materie, dat procedures nooit goed zijn, je moet proberen tot een consensus te komen. Ik vraag ook dat er wat tijd gegeven wordt, want CLB's bouwen veel expertise op. Ik ben op bezoek geweest bij KOCA in Antwerpen plus. Daar is een schitterend ondersteuningsnetwerk, waar veel scholen mee samenwerken. Daar zie je ook dat men vooral vraagt dat er vertrouwen is in mensen en dat de verantwoording op papier minder zwaar zou doorwegen. Wordt dus vervolgd, wellicht al volgende week, naar aanleiding van een nieuwe reeks vragen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Als lid van NV-A-Antwerpen worden we soms geconfronteerd met onze harde uitspraken als zouden we niet inclusief willen zijn. We willen inclusief onderwijs, maar voor ons is het buitengewoon onderwijs een onderdeel van onze maatschappij. Het is een keuze omdat we juist dat leren en die ontwikkeling van die kinderen maximaal willen stimuleren. Als u dan voorbeelden geeft van campussen waar buitengewoon en gewoon onderwijs samen plaatsvinden, is dat nog het meest ideale. Dat toont goed aan dat het een onderdeel is van onze visie op de maatschappij.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de gevolgen van het M-decreet op de regeling bij zwangerschapsverlof – 1677 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voor leerkrachten in het kleuter- en buitengewoon onderwijs geldt dikwijls dat ze onmiddellijk uit de klas worden gehaald wanneer blijkt dat ze zwanger zijn. Dat is een van de maatregelen uit de federale regeling in verband met bedreiging door een beroepsziekte en moederschapsbescherming. Leerkrachten kleuter- en buitengewoon onderwijs komen intensief in contact met kinderen die mogelijk drager zijn van een infectieziekte, CMV genaamd. Zwangere leerkrachten kunnen daardoor blootgesteld worden aan een risico dat voorkomt op de lijst van erkende beroepsziekten. Ook zwangere vrouwen die in contact komen met 'risicodragende leerlingen', bijvoorbeeld leerlingen die niet zindelijk zijn, of een verzwakte immuniteit hebben, behoren tot de risicogroep. Zwangere vrouwen kunnen ook verwijderd worden uit hun ambt bij risico's die niet vallen onder 'bedreigd door beroepsziekte'. Agressief gedrag van jongeren, het tillen van lasten,... zijn daar voorbeelden van. Dan is de regeling van moederschapsbescherming van toepassing.

Op 31 maart 2018 konden we in verschillende kranten lezen dat twee leerkrachten uit een Antwerpse lagere school voor gewoon onderwijs uit de klas werden gehaald door de arbeidsgeneesheer. Door het M-decreet zitten er meer kinderen met zorgnoden in het gewoon onderwijs en behoren zwangere leerkrachten tot de risicogroep.

Wanneer een vrouwelijk personeelslid zwanger is en een risicofunctie uitoefent, moet de werkgever maatregelen nemen. Er zijn drie mogelijkheden: aanpassing van werkomstandigheden, omwisseling van betrekking of vrijstelling van arbeid. Een van de drie mogelijkheden moet verplicht toegepast worden.

Minister, hoe schat u de impact van het M-decreet in op de gezondheid en de risico's van zwangere leerkrachten? En welke impact zal dit hebben op de personeelsformatie?

Zult u bijkomende maatregelen nemen, al dan niet in overleg met uw federale collega?

Hebt u er zicht op in hoeverre directeurs en schoolbesturen gestimuleerd worden om de werkomstandigheden aan te passen of de betrekking van de zwangere leerkracht te wisselen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, dit is een vraag om uitleg die ons wat kopzorgen bezorgt. Een van de effecten van het M-decreet is dat kinderen met een specifieke zorgnood toch in het gewoon onderwijs les kunnen volgen. Dat impliceert dat een aantal risico's in verband met een bedreiging wegens beroepsziekte of de moederschapsbescherming ook in het gewoon onderwijs kunnen worden aangetroffen.

Een zwangere vrouw wordt bedreigd door een beroepsziekte indien ze wordt blootgesteld aan een risico dat voorkomt op de Belgische lijst van erkende beroepsziekten. Praktisch gezien gaat het om de blootstelling aan hepatitis A, hepatitis B, hepatitis C, tuberculose, enzovoort. Jaarlijks krijgen ongeveer tweeduizend personeelsleden een verwijdering wegens bedreiging door beroepsziekte.

Een zwanger personeelslid heeft recht op moederschapsbescherming indien de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer beslist dat ze wordt blootgesteld aan een gezondheidsrisico dat niet als een bedreiging door beroepsziekte wordt beschouwd. Het gaat voornamelijk om agressief gedrag. Jaarlijks bevinden zich ongeveer 1200 mensen in die situatie.

Een verwijdering uit een risicosituatie is gebaseerd op een beslissing van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Dat betekent dat de leerkrachten niet sowieso uit de klas moeten worden verwijderd. In eerste instantie moet worden nagegaan op welke wijze de leerkrachten aan het werk kunnen worden gehouden. Dat kan gaan van een aanpassing van de arbeidsomstandigheden tot het opnemen van een andere betrekking. Indien beide mogelijkheden niet kunnen worden toegepast, kan het personeel door middel van verlof vrijstelling van arbeid krijgen.

De evolutie van deze verwijderingen wordt jaarlijks gemonitord. Ik vind dat woord 'verwijderingen' hier vreselijk. De cijfers zijn terug te vinden in het jaarverslag van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi).

De beslissing wordt genomen om de aanstaande moeder en het ongeboren kind in welke situatie dan ook te beschermen. De beslissing heeft geen impact op de personeelsformatie van een school. Een school heeft in dergelijke gevallen uiteraard recht op een vervangingsleerkracht. De preventieadviseur-arbeidsgeneesheer moet dit geval per geval bekijken.

Moeten we bijkomende maatregelen nemen? De huidige procedure is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 2 mei 1995. De werkgever moet het risico in samenwerking met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer evalueren. Die risico-evaluatie moet met de Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk worden gemaakt voor alle functies in de betrokken onderwijsinstelling. Dat gebeurt aan de hand van risicolijsten. Daarna kunnen een aantal maatregelen worden

genomen, zoals een aanpassing van de arbeidsomstandigheden, aangepast werk of een vrijstelling. De procedures zijn omvangrijk en goed uitgewerkt.

De verschuiving van leerlingen van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs zou eigenlijk geen aangepaste regeling nodig mogen maken. Het uitgangspunt blijft immers dat enkel in een risicosituatie moet worden verwijderd. Dit vraagt dan weer een individuele beoordeling.

Over de wijze waarop de werkomstandigheden al dan niet worden aangepast, heb ik eigenlijk geen informatie. Ik weet ook niet waar we die informatie zouden kunnen vinden. Het is immers niet verplicht hierover te rapporteren.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Als ik met leerkrachten of directies praat over het feit dat leerkrachten soms acht maanden of langer thuiszitten en over die andere werkopdrachten, merk ik toch dat er een draagvlak is om die oefening te maken en om veeleer naar een andere werkopdracht te gaan.

Tijdens de vorige discussie hierover hebben we ons afgevraagd of een leerkracht die een andere werkbelasting of een andere taak in een school krijgt, wel kan worden vervangen. Eigenlijk blijft die leerkracht werken. Ik weet niet of we daar toen een antwoord op hebben gekregen. Het is natuurlijk belangrijk dat we hier duidelijkheid over hebben. Indien ze anders niet in vervanging kunnen voorzien, kan ik me voorstellen dat directies ervoor kiezen leerkrachten toch naar huis te laten gaan. Een leerkracht die blijft werken, kan in principe niet worden vervangen. Ik weet dat dit vorige keer is gevraagd, maar ik weet niet of we daar toen enige duidelijkheid over hebben gekregen. Ik heb er in elk geval niets over teruggevonden. Het zou interessant zijn dit te weten omdat een andere werkopdracht sowieso interessanter is.

In het licht van wat we vragen in verband met coteaching en meer mensen in de klas, kunnen die mensen misschien op een andere plaats wel in een klas staan. Als ze dan in coteaching kunnen werken, al is het maar voor een periode van acht of negen maanden, is dat toch een voordeel.

Er is nog een ander nadeel waarover leerkrachten spreken die verplicht thuis worden gezet. Wanneer ze langere tijd thuis zijn, begint hun zwangerschapsverlof natuurlijk vroeger te laten. Ze moeten dan de weken opnemen die ze voor de zwangerschap moeten opnemen. Ze gaan dan al snel kijken of ze er niet nog een ander verlofstelsel bij kunnen nemen. Ze vinden die acht weken na de zwangerschap immers heel kort in vergelijking met de lange periode dat ze voordien moeten thuisblijven. Ook in dit geval moeten we nagaan hoe we dit eventueel op een andere manier kunnen oplossen.

Minister, ik kan me voorstellen dat dit probleem inderdaad bepaalde kopzorgen met zich meebrengt.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik wil nog even het woord nemen omdat ik hierover ook al een vraag om uitleg heb gesteld. Ik heb zelf ook veel te maken gehad met leerkrachten die stages begeleiden en dan van de arbeidsvloer worden verwijderd.

Ik zal het nog wat complexer maken. Het Fonds voor Beroepsziekten (FBZ) betaalt het gedeelte van het loon uit dat mensen verliezen indien ze preventief van de arbeidsvloer worden verwijderd. Er is echter een verschil naargelang de reden waarom ze al dan niet worden verwijderd.

Het is de vraag of er ook in het gewoon onderwijs zal worden tussengekomen, ja dan nee. Dat is een bijkomende vraag.

Twee, ik mis enige lijn in de beoordeling door externe preventiediensten op het werk. Waar de ene arbeidsgeneesheer van de ene dienst oordeelt: directe verwijdering, oordeelt de andere: er kan nog een passend werk zijn, en oordeelt nog een andere: hier is geen enkel probleem. Ik geef het concrete voorbeeld. Mensen die in een klas staan met kinderen worden direct verwijderd wegens biologische agentia. Maar als zij dan thuis twee of drie kinderen rondlopen hebben, is de besmettingskans even groot. De ene arbeidsgeneesheer houdt daar rekening mee en de andere niet. Ik zou eigenlijk willen oproepen om dat debat toch opnieuw even te openen.

De vraag van mevrouw Krekels is inderdaad mijn vraag van vorige keer. Als die collega toch in de school blijft, hetzij voor administratie, hetzij voor ondersteuning van de directeur – want we betalen ze toch – wat dan met de vervanger? Nu is het zo dat, als die collega op school blijft, er geen vervanger kan komen. Het gevolg is dat de directeur bijna tegen de arbeidsgeneesheer moet zeggen dat dergelijke leerkrachten beter kunnen worden verwijderd dan ze een passende job te geven, want dan zit hij helemaal vast met zijn organisatie. Netto budgettair gezien, Vlaams en federaal opgeteld, betalen we ze toch, dus kunnen we ze toch niet op school houden, hetzij in een administratieve taak hetzij thuis, zaken laten ontwikkelen, er is werk genoeg.

Zoals mevrouw Krekels aanhaalt, de mensen zelf zijn daar soms voor een deel vragende partij voor, al was het maar omdat ze na de geboorte niet na zes of acht weken zouden moeten werken. De mensen geven aan dat ze nog wel iets willen doen, dat ze niet gewoon thuis willen zitten. Ik denk dat het zich inderdaad opdringt. Dat is het voorstel dat ik zou willen doen, om die gesprekken aan te knopen, om daar enige lijn in te krijgen, over de verschillende niveaus en externe preventiediensten heen.

Ik weet dat er een vorm is van medische appreciatie en dat we ons daar eigenlijk niet mee te moeien hebben, maar het zou toch goed zijn mocht er enige richtlijn bestaan. In de rechtbanken is er ook niet afgesproken hoe het moet, maar er worden tussen procureurs-generaal wel afspraken gemaakt over de aanpak van bepaalde zaken. Kunnen we die mensen toch niet aan de slag houden, zij het in een andere taak? De budgettaire kost is immers gelijk.

Minister Hilde Crevits: Ik wil alle debatten heropenen. Ik heb het een paar jaar geleden geprobeerd omdat veel kleuterleidsters het niet zo fijn vinden dat ze zo lang thuis zitten. Het bleek bijzonder gevoelig. Ik ben zeker blij met de verantwoordelijken nog eens rond de tafel te zitten.

Wat de vervanging en de uitbetaling betreft, dat zijn praktische regelingen die we moeten treffen.

De beschermingsregels zijn wat ze zijn. De risico's zijn wat ze zijn. We moeten nu niet plots ten gevolge van de inclusie de regels gaan versoepelen. Het ligt allemaal bijzonder gevoelig.

De evaluatie moet inderdaad voor iedereen gelijk zijn. Het kan niet dat het op de ene plaats wel is en op de andere plaats niet. Dat kunnen we bekijken.

Ik ben verblijd om het debat te voeren, maar weet dat het niet eenvoudig is om de regels te wijzigen.

Medisch gezien heb ik er geen verstand van. Daar ligt natuurlijk de knoop. Men zegt dat er een risico is, en je zult het maar meemaken dat er één iemand dan net iets overkomt. Je hebt dan net je regels versoepeld, dan zul je je dat je leven lang beklagen. Dat is ook waar natuurlijk.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik pleit er ook niet zo voor om de regels te versoepelen. Die zijn wat ze zijn, en de risico's zijn wat ze zijn. Ik pleit er wel voor om te bekijken of we meer efficiënt en functioneel een oplossing kunnen vinden. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Ja.

Als het mogelijk is, moeten we die discussie voeren. Het kan niet zijn dat een collega op verlof kan gaan bij wijze van spreken, terwijl de ander moet blijven werken, omdat er toevallig maar één plaatsje is. Ik denk dat er binnen het onderwijs mogelijkheden genoeg zijn om te ondersteunen en uit te breiden. Ik denk dat we in die zin vooral de discussie moeten voeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over onderwijs voor hoogbegaafden – 1693 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ongeveer 2 à 3 procent van de Vlamingen is hoogbegaafd. Bij hoogbegaafde leerlingen denken we meestal aan leerlingen met een overschot aan talenten en intellectuele mogelijkheden. De meeste van deze leerlingen lopen dan ook vlot doorheen hun schoolloopbaan.

Hoogbegaafdheid kent echter ook een keerzijde. Zo wordt een groot deel van de hoogbegaafde jongeren behandeld voor psychologische en medische klachten. Daarbij wordt vaak verwezen naar het onaangepaste onderwijsstelsel.

In het regeerakkoord 2014-2019 staat: "We voeren het decreet betreffende Maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften uit en volgen de resultaten nauwkeurig op, met bijzondere aandacht voor de eventuele impact op de leerlingen met specifieke onderwijsnoden, de betrokken leerkrachten en de medeleerlingen in de scholen van het gewoon onderwijs. Waar nodig, sturen we bij."

Hoogbegaafde leerlingen zijn vaak leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Echter, specifieke ondersteuning voor hoogbegaafden en hoogbegaafden met bijzondere zorgnoden is in het huidige onderwijslandschap beperkt. Daardoor ontstaan er privéscholen of initiatieven voor collectief huisonderwijs. Arkades in Herentals is daar een voorbeeld van. Op vrijdag 30 maart 2018 lazen we dat de school uitbreidt naar de provincies Limburg en Oost-Vlaanderen in samenwerking met het Lucernacollege in Houthalen-Helchteren en Gent. Arkades maakt geen deel uit van Lucerna, maar werkt samen met de scholengroep.

Minister, hoe staat u tegenover deze evolutie? Welke bijkomende maatregelen zult u nemen om zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs te houden? Hoe staat u tegenover de stelling dat ook hoogbegaafde leerlingen vaak leerlingen met specifieke zorgnoden zijn? Welke initiatieven wilt u nemen om aan de begeleiding van deze groep tegemoet te komen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Een evolutie naar privéscholen of initiatieven voor collectief huisonderwijs om tegemoet te kunnen komen aan de noden van hoogbegaafde leerlingen, is te betreuren. Er zijn heel wat scholen voor gewoon onderwijs die hun

onderwijsaanbod inhoudelijk en organisatorisch afstemmen op deze leerlingen met meer potentieel. Scholen zijn verplicht om een zorgcontinuüm uit te bouwen en verantwoordelijkheid op te nemen voor de uitbouw van basiszorg en verhoogde zorg. Vanuit pedagogische begeleiding en de centra voor leerlingenbegeleiding kunnen ze daarbij op ondersteuning rekenen.

In het kader van Prodia wordt daarop ook ingezet met de ontwikkeling van het protocol over hoogbegaafdheid. Dat kan men op de website www.prodiagnostiek.be vinden. Scholen en begeleidende instanties kunnen hieruit inspiratie putten.

Het M-decreet en het ondersteuningsmodel zijn bedoeld om leerlingen binnen de context van de gewone school beter te ondersteunen. Wanneer er voor hoogbegaafde leerlingen maatregelen nodig zijn, moeten ze binnen de context van het ondersteuningsmodel bekeken worden.

Hoogbegaafde leerlingen kunnen specifieke onderwijsbehoeften hebben, maar hoogbegaafdheid op zich mogen we niet problematiseren. Maatregelen om deze kinderen en jongeren kwaliteitsvol onderwijs te bieden, moeten kunnen worden gevonden binnen de context van de maatregelen die in het antwoord op uw eerste vraag zijn beschreven.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, u hebt gelijk dat hoogbegaafdheid niet ge-problematiséerd mag worden. Voor veel hoogbegaafde kinderen is er ook geen probleem.

Ik had daar onlangs een gesprek over met een professor die zeer interessante insteken heeft gegeven. Hij zei ook dat we die privé-initiatieven niet te veel mogen aanmoedigen omdat we die kinderen dan tot een uitzondering maken. Die kinderen willen eigenlijk ook helemaal geen uitzondering zijn. Ze willen gewoon meedoen met de grote groep. Het onderwijs moet durven om die kinderen wat extra forum te geven, om hen te bekrachtigen in wat ze goed zijn en te benoemen dat ze bepaalde dingen aankunnen. Zo kunnen ze bijvoorbeeld iets aanbrengen binnen een project van WO dat ze dan helemaal kunnen uitbouwen. We moeten er vooral voor zorgen dat we binnen het onderwijs voldoende en juist differentiëren zodat ook die kinderen voldoende aan hun trekken komen en voldoende uitdagingen kunnen aangaan.

Dat brengt me opnieuw bij het punt van differentiatie, dat ik deze morgen ook al tijdens de vragen over het basisonderwijs naar voren bracht. In de discussie met die professor gaf hij ook aan dat we eigenlijk aan het verliezen zijn wat differentiatie binnen een school betekent. We moeten niet vertrekken vanuit een basis en dan differentiëren naar beneden voor kinderen die het moeilijk hebben en differentiëren naar boven voor kinderen die het wat gemakkelijker hebben en meer uitdagingen nodig hebben. We moeten beginnen differentiëren vanuit een basis die iedereen nodig heeft en iedereen moet kennen, en daarna kijken welke kinderen extra instructie, uitleg en ondersteuning nodig hebben en welke kinderen we van daaruit de leerstof kunnen laten verdiepen en uitbreiden.

Moeten we misschien in de lerarenopleiding of in andere extra dingen die de overheid kan aanbieden, nagaan hoe we beter en efficiënter voor een klasgroep kunnen differentiëren, zodat ook kinderen die extra uitdagingen nodig hebben niet altijd aangewezen zijn op zelfstandig werk? Misschien moet dit op een andere manier worden georganiseerd zodat we niet teveel gaan naar individualistisch onderwijs, maar kunnen differentiëren in grotere groepen op een meer efficiënte manier.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben één of twee jaar geleden op bezoek geweest in een school in Oudenaarde waar er een traject gevolgd wordt voor hoogbegaafde kinderen. Het was heel bijzonder dat de leerkrachten daar zeiden dat ze daardoor meer tijd kregen voor de andere zorgnoden. De methode die wordt gebruikt, leidt ertoe dat hoogbegaafde kinderen hun eigen traject kunnen volgen en dat dit een positieve impact heeft op de rest van de klas. Het ene hoeft het andere niet noodzakelijk te dwarsbomen. De leerkrachten hadden een professionaliserings-traject gevolgd dat hen in twee richtingen deed differentiëren, waardoor ze heel specifieke aandacht kregen voor zij die heel veel uitdagingen nodig hebben. Dat mogen we niet verliezen.

Ik ben het wel eens met mensen die zeggen dat de focus niet zodanig mag worden gelegd op zorg waardoor er vergeten wordt dat er kinderen zijn die heel veel extra uitdagingen nodig hebben. Het goede aan dat project was dat het de spanning wat doorbrak. De methode zorgt ervoor dat men goed kan werken in beide richtingen. Ik vind het goed dat er een individuele aanpak is van jongeren, maar de methodieken zijn volop in ontwikkeling. Ik ben het er wel mee eens dat er ook met die groep rekening moet worden gehouden.

Kathleen Krekels (N-VA): Heeft dat project navolging of uitbreiding gekregen?

Minister Hilde Crevits: Ik heb toen gezegd dat ik binnen twee jaar nog eens wou terugkomen om te kijken of dit een duurzaam effect had, maar ik weet dat dus nog niet. Ik denk dat mevrouw Meuleman daar ook is geweest. Ik ben zelfs bijna zeker.

Kathleen Krekels (N-VA): We zullen dat project zeker verder blijven opvolgen.

Aan de andere kant wil ik natuurlijk ook niet ondergraven wat de mensen van Arkades willen proberen te bewerkstelligen. Zij komen inderdaad een beetje tegemoet aan verzuchtingen van een groep ouders en kinderen die momenteel wat tekortkomen. Ik denk dat het wel goed is dat ze met een bestaande school, in dit geval het Lucernacollege, samenwerken om dat toch weer in het gewoon onderwijs in te bedden. Ik blijf er immers bij dat het belangrijk is dat men de kinderen niet te veel apart gaat zetten en hun het gevoel gaat geven dat ze iets hebben dat niet in orde is, terwijl het eigenlijk een heel positief gegeven is, dat we vooral positief moeten bekrachtigen en aanmoedigen. Die kinderen zijn immers ook onze innovators en onze uitvinders. Dat zijn mensen die we later ook wel nodig zullen hebben om bepaalde zaken te kunnen bewerkstelligen in een steeds meer digitaliserende en zich verder ontwikkelende maatschappij. Die kinderen moeten we dus zeker met zorg omarmen, zonder hen inderdaad als aparte speciale gevallen te bekijken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.